

Quickscan flora en fauna

Stuifkuil Schiermonnikoog

Eelerwoude

kleurt het landelijk gebied

Quickscan flora en fauna

Stuifkuil Schiermonnikoog

Concept

Versie 1

Opdrachtgever

Rijksdienst Voor Ondernemend
Nederland
De heer Rob Heldens
Prinses Beatrixlaan 2
2595 AL Den Haag

Opdrachtnemer

Eelerwoude
Brink 4A
7981 BZ Diever
0521 - 32 44 00
0521 - 32 44 01
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P7594
Datum: 1-6-2016
Projectleider: André Verhoef
Opgesteld: Sharon Boekhout
Gecontroleerd: Rosalie Heins en
Maaïke Leenen-Rijnierse

Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het Ministerie van Economische Zaken stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrukken.

INHOUD

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	6
2	HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING	8
2.1	Schiermonnikoog	8
2.2	Huidige situatie	8
2.3	Voorgenomen ontwikkeling	9
3	NATUURWETGEVING	14
3.1	Flora- en faunawet beschermt dieren en planten	14
3.2	Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998	16
3.3	Ecologische Hoofdstructuur / Natuurnetwerk Nederland	17
3.4	Rode lijst	18
3.5	Nieuwe Wet Natuurbescherming	18
4	METHODE	20
4.1	Bureauonderzoek	20
4.2	Terreinbezoek	21
5	BESCHERMDE SOORTEN	22
5.1	Planten en (korst)mossen	22
5.2	Zoogdieren	23
5.3	Vogels	26
5.4	Amfibieën	27
5.5	Reptielen	29
5.6	Vissen	29
5.7	Beschermde soorten ongewervelden	29
6	BESCHERMDE GEBIEDEN – NATURA 2000	31
6.1	Natura 2000-gebieden	31
6.2	Basisgegevens Schiermonnikoog	32
6.3	Instandhoudingsdoelen Schiermonnikoog	32
6.4	Habitats en habitatsoorten	35
6.5	Effecten	41
7	CONCLUSIE EN VERVOLG	44
7.1	Flora- en faunawet	44
7.2	Natuurbeschermingswet 1998	45
7.3	Ecologische Hoofdstructuur / Natuurnetwerk Nederland	46
7.4	Eindconclusie en vervolg	47
7.6	Geldigheid onderzoek	47
	LITERATUURLIJST	49

BIJLAGE 1. ONTWIKKELING	50
BIJLAGE 2. HABITATTYPEKAART	51
BIJLAGE 3. AERIUSBEREKENING	52

Figuur 1. Het strand Schiermonnikoog met op de achtergrond het groene strand en de zeereep (Bron: <https://beeldbank.rws.nl>, Rijkswaterstaat.

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

Op Schiermonnikoog houdt de successie de gewenste dynamiek in de duinen in bedwang. De vorming van embryonale duinen voor de zeereep heeft gezorgd voor een afgesloten strandvlakte in het tussengelegen gebied. Dit “groene strand” is in de loop der jaren steeds meer begroeid geraakt waardoor verstuiving en doorstuiving van zand vanaf het strand richting de duinen geminimaliseerd is (Figuur 1). Middels maatregelen in het kader van dynamisch kustbeheer dient de dynamiek in de duinen van Schiermonnikoog bevorderd te worden. Er is een plan ontstaan voor een proef met een stuifkuil in de zeereep van Schiermonnikoog.

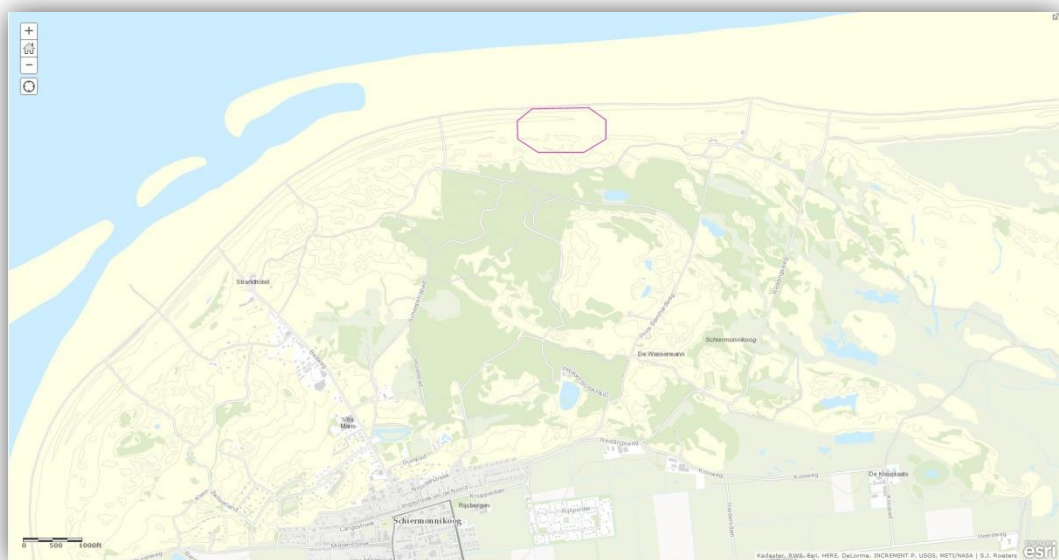
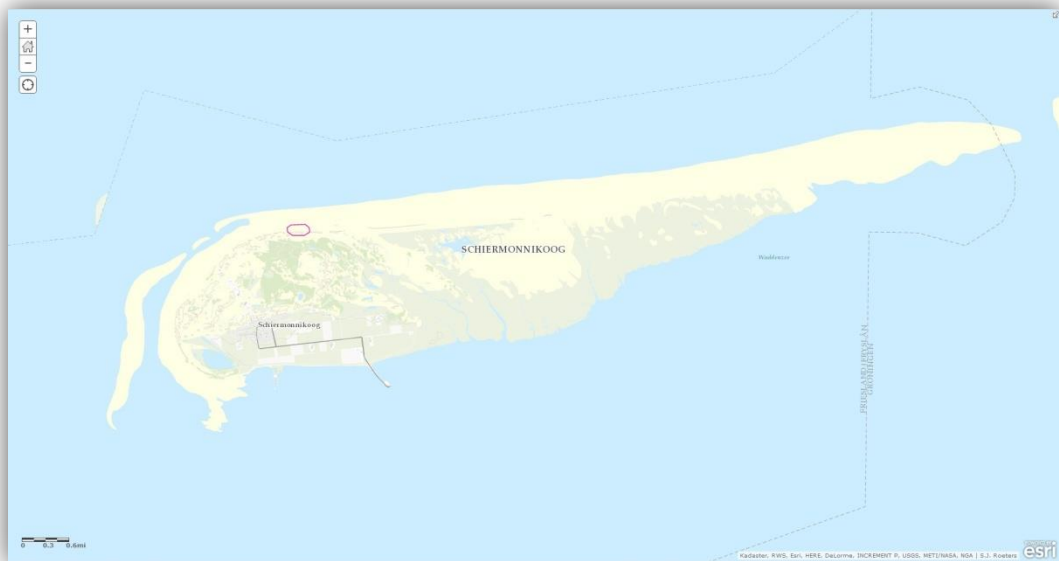
Het instuiven van kalkrijk zand vanaf het strand en het doorstuiven van zand vanuit de zeereep naar de achtergelegen duinen zorgt voor het verbeteren van de situatie voor de (her)ontwikkeling van grijze duinen. Om dit te bewerkstelligen moet ondermeer voorkomen worden dat het zand wordt afgevangen of vastgelegd door aanwezige vegetatie en moet het op gang brengen van de zandbeweging makkelijker worden.

Het duinsysteem is een kwetsbaar systeem. Met de uitvoer van maatregelen in dit systeem moet met een aantal randvoorwaarden rekening gehouden worden. De belangrijkste zijn de veiligheid voor het eiland waarvoor het duinsysteem moet zorgen en de bestaande natuurwaarden die gerespecteerd moeten worden. Met deze randvoorwaarden prominent in beeld is het schetsontwerp opgesteld en moet ook de doorvertaling naar het definitief ontwerp plaatsvinden. Deze doorvertaling is inmiddels opgestart. Onderdeel hiervan is de toetsing aan de natuurwetgeving.

Een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid is noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbescherming. Eerste stap in deze toetsing is het uitvoeren van een verkennend onderzoek. Daarbij wordt tijdens een bureauonderzoek en veldbezoek aan de hand van aanwezige terreintypen en toevallige waarnemingen van soorten zo goed mogelijk ingeschat welke beschermde planten- en diersoorten aanwezig (kunnen) zijn. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen plannen en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Deze rapportage gaat hier op in.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft de huidige situatie en de voorgestane ontwikkeling. Op basis van deze informatie is voorliggende toets uitgevoerd. Hoofdstuk 3 geeft een beknopte beschrijving van de natuurwetgeving en -beleid. De gehanteerde methodiek is beschreven in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 wordt per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten verwacht worden, wat de effecten van de ontwikkeling op deze soorten zijn en of een ontheffing Flora- en faunawet noodzakelijk is. Hoofdstuk 6 gaat in op de effecten op beschermde Natuurbeschermingswet 1998 gebieden. Hoofdstuk 7 geeft de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek. De snelle lezer kan volstaan met het lezen van hoofdstuk 2 en de conclusie in hoofdstuk 7.

Figuur 2. Ligging plangebied.

2

HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING

Het plangebied is gelegen op Schiermonnikoog, in de provincie Friesland en in de gemeente Schiermonnikoog.

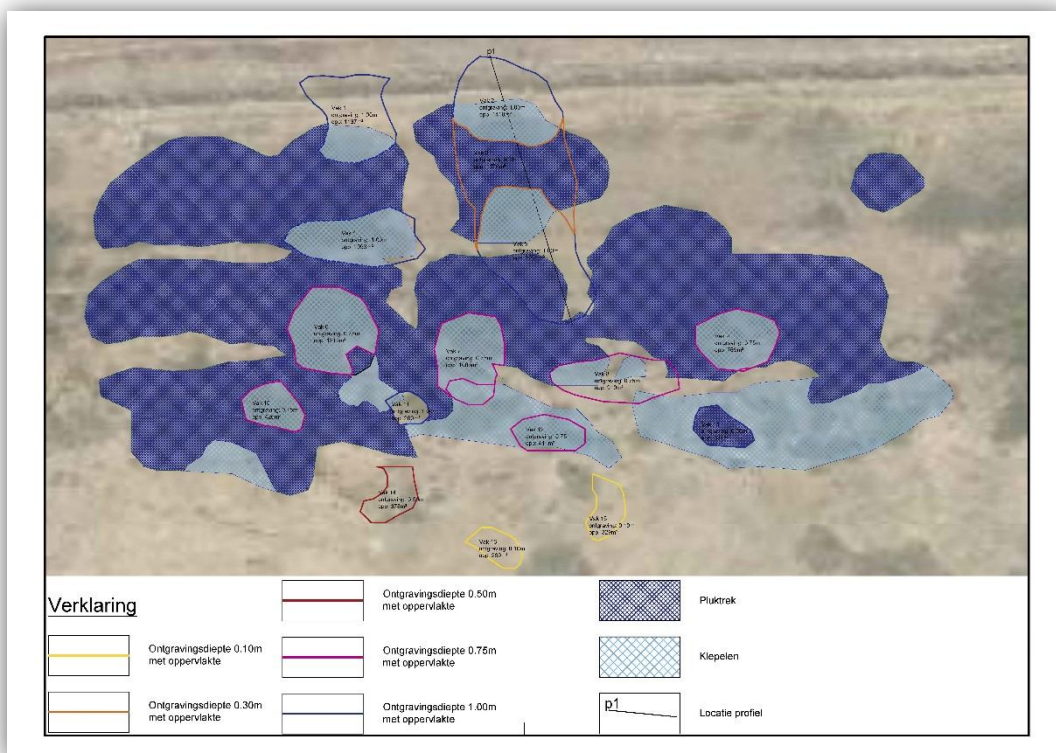
2.1 Schiermonnikoog

Schiermonnikoog is één van de kleinste en meest ongerepte eilanden in de Waddenzee. Schiermonnikoog is het meest oostelijke bewoonde Waddeneiland van Nederland. Het heeft één dorp, een kleine polder, een grote kwelder en een breed strand, dat gedeeltelijk groen is. Bijna het hele eiland is natuurgebied. Het grootste deel van Schiermonnikoog is beschermd natuurgebied. Het is uitgeroepen tot Nationaal Park. Het gebied Duinen Schiermonnikoog wordt landschappelijk gekenmerkt door een uitgestrekt duingebied dat zich over een groot deel van de westelijke helft van het eiland uitstrekt. Het duingebied heeft een grote diversiteit en goed ontwikkelde kalkrijke duinvalleien. In het gebied komen lokaal duinblauwgraslanden (drogere en zuurdere vormen van blauwgrasland) (Hertenbos, Kapenglop) en heischraal grasland (met borstelgras e.d.) voor. Vroeger is over een gedeelte van het westelijk en centraal deel naaldbos aangeplant. Het areaal bos is later door spontane ontwikkeling (loofbos) uitgebreid tot een aanzienlijk oppervlak. Aan de westzijde omvat het gebied ook een zoetwaterplas, de Westerplas. Verstuiving is over een kleine oppervlakte in gang gezet en in het oostelijk deel is een natuurlijk gat in de stuifdijk geslagen, waardoor zeewater beperkt binnenstroomt. (Bron: Ministerie van Economische Zaken, synbiosys.alterra.nl)

2.2 Huidige situatie

De locatie van de ontwikkeling (hierna plangebied) is in het westelijk deel van het eiland gesitueerd, aan de Noordzee zijde tussen paal 5,4 en 6 en ter hoogte van het dorp. Ten noorden is de Noordzee gelegen, ten oosten het strandpaviljoen De Marlijn, ten zuiden het fietspad Scheepstrapad en ten (zuid)westen het Bospad.

Het noordelijk deel van het projectgebied is overwegend sterk begroeid met duindoorn, welke een bijna ondoordringbare zone in de duinen vormen. Naar het zuiden toe neemt de duindoornvegetatie af en gaat over in een meer grassige vegetatie (helm) waar duidelijk veel sporen van konijnen zichtbaar zijn (graafputjes, keutels en begrazing). In het gebied zijn geen bomen aanwezig. Figuur 2 geeft de ligging van het plangebied weer en Figuur 5 een impressie van het plangebied.

Figuur 3. Uitwerking van de voorgenomen ontwikkeling. Een vergelijkbare kaart is opgenomen in bijlage 1.

2.3 Voorgenomen ontwikkeling

De werkzaamheden bestaan uit twee maatregelen; en het verwijderen van de duindoorn en het ontgraven. Onderstaande tekst is ontleend uit het rapport 'Voorlopig ontwerp van een verstuing in de zeereep - paal 5.60 - 5.80 Schiermonnikoog', opgesteld door Bas Arens, 2015. De aangegeven ontwikkeling wordt op kaart weergegeven in Figuur 3.

Verwijderen duindoorns

Het verwijderen van het struweel dient verschillende doelen. Ten eerste wordt door verwijderen van struweel de omvorming naar grijze duinen mogelijk. Ten tweede heeft de wind meer vat op een oppervlak zonder struwelen en wordt de energie minder geremd. Ten derde blokkeren struwelen de verstuing doordat binnen de struwelen een grote hoeveelheid stuifzand opgevangen kan worden. Met name bij niet al te intensieve verstuingen verdwijnt daarmee een groot deel van het rond stuivende zand uit het systeem, waardoor de verstuing minder duurzaam wordt. Zoals beschreven is er een sterke begroeiing van duindoorn aanwezig in een groot deel van het plangebied. Deze vegetatie is om twee redenen nadelig voor de ontwikkeling van de grijze duinen:

- De wortels van de duindoorn leggen de bodem vast;
- Het bovengrondse deel van de duindoorn vangt het stuivende zand af.

Om verstuing vanaf de zeereep en tussen de stuifkuilen onderling mogelijk te maken moet er derhalve een groot areaal duindoorn verwijderd worden. Hiervoor worden een tweetal methoden toegepast; pluktrek en klepelen.

Om de dynamiek te initiëren is gekozen om een deel uit te voeren met de “pluk-trek”-methode. Hierbij wordt met een kraan de duindoorns in hun geheel uit de grond getrokken. Deze methode heeft als voordeel dat de gehele plant, inclusief wortelgestel, wordt verwijderd, waardoor de kans op hergroei zeer gering is. Een andere manier dit wordt gebruikt betreft het klepelen van de duindoorn. Bij deze methode wordt de vegetatie kapot geklepeld en blijft al het organisch materiaal achter op het maaiveld. Deze wordt vervolgens weer afgevoerd. Door middel van nabeheer (wortels trekken en nettenrooier) wordt vervolgens voorkomen dat de achtergebleven wortels weer gaan uitgroeien.

De te verwijderen oppervlakken (zie Figuur 3) omvatten alle struweel binnen de zeereep en direct aangrenzende duinen. In totaal gaat het om een oppervlak van 3.9 ha waarvan struweel verwijderd gaat worden. Hiervan wordt 26.600 m² met de pluktrek uitgevoerd en 12.400 m² geklepeld. Het materiaal dat vrijkomt bij de pluktrek wordt afgevoerd naar het depot van Natuurmonumenten. Deze afvoeroute loopt via het Waterstaatpad aan de noorzijde van de duinen. Het depot ligt bij paal 4, globaal 2 km richting het westen. Het materiaal dat vrijkomt bij het klepelen wordt bij het afgegraven bij de plagwerkzaamheden vlakbij de betreffende locaties verwerkt binnen het duinsysteem. In Figuur 4 is de definitieve locatie weergegeven. Deze is gelegen ten oosten van het plangebied op circa 200 meter afstand.

Ontgraven

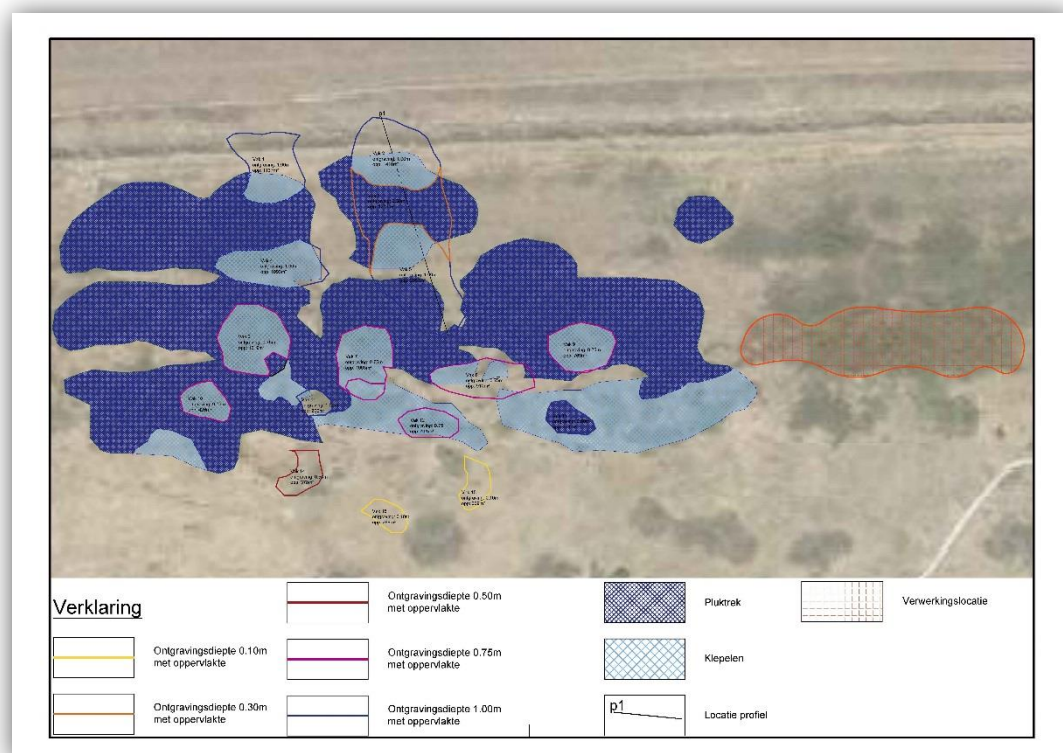
Er is gekozen voor een serie van verstuiwingen die in dimensie afnemen vanaf de zeereep landinwaarts (Figuur 3). In de zeereep zijn twee stuifgaten gepland, waarbij het meest westelijke gat is beperkt tot de eerste duinrug, het tweede via de achterliggende laagte doorloopt tot door de tweede duinrug, tot aan de derde rug. Waarbij de ontgravingsdiepte in beide duinruggen tot 100 cm kan bedragen. De belangrijkste voorwaarde voor het grondwerk is de maximale ontgravingsdiepte in de zeereep. In verband met de waterveiligheid heeft Wetterskip Fryslân voor deze zone een minimaal drempelniveau vastgesteld van 5,60m + NAP. De ontgravingsdieptes wordt deze waarde niet overschreden. Gekozen is voor twee grote stuifgaten om het geheel meer body te geven, waardoor de verstuiwing duurzamer zal zijn. Daarnaast zal door dit ontwerp de landschappelijke diversiteit toenemen. Landinwaarts van de stuifgaten in de zeereep zijn enkele kleinere stuifkuilen gepland met als doel om de dynamiek ook ver genoeg in de duinen te laten reiken en zo ook daadwerkelijk de grijze duinen te kunnen bereiken. Het formaat van deze stuifkuilen is vergelijkbaar met de stuifkuilen die in en achter de zeereep ter hoogte van paal 4.6 tot 5.4 zijn gelegen. Het gaat hier om een ontgravingsdiepte van 10 cm tot 75 cm.

Het gehele plan zal reageren op noordwesten, noordoosten en zuidwesten wind. De bedoeling van de clustering van stuifkuilen is dat de stuifkuilen elkaar onderling beïnvloeden, op die manier de dynamiek duurzamer maken en ook het effect verder landwaarts doen reiken, tot in de grijze duinen. In ieder geval zal het centrale deel van het ontwerp bij verschillende windrichtingen invloed van overstuiwing ondergaan. De ontgravingsdiepte neemt landwaarts af, met de grootste ontgraving in de door helm gedomineerde zeereep (waar helm diep wortelt) en de kleinste ontgraving in de kleinschalige verstuiwingen in kortgrazige vegetatie aan de meest landwaartse zijde. Hier worden alleen enkele delen van hellingen die op zuid- tot zuidwest liggen afgeplagd. Op

deze delen is de instraling maximaal, waardoor verdroging een grotere rol speelt en verstuiving beter in stand gehouden wordt.

In het grootste stuifgat kan de ontgravingsdiepte in de laagte tussen eerste en tweede duinenrij beperkt worden. Deze zone moet vooral een doorstuifzone worden en niet zozeer een uitstuifzone. Een tweede reden om de ontgravingsdiepte te beperken is zand in het systeem houden wat beschikbaar is voor overstuiving. Afgevoerd zand kan niet meer bijdragen aan overstuiving van het achterland. Wanneer de verstuiving goed aanslaat zal bij deze stuifgaten parabolisering kunnen gaan optreden, en zou bij voldoende aanvoer van zand vanuit deze zone een jong paraboolduin landwaarts kunnen gaan migreren.

Totaal zal er bij dit ontwerp circa 1.4 ha worden ontgraven, waarbij maximaal 10.000 m³ grond vrij zal komen. Het totale oppervlak dat door verstuiving beïnvloed gaat worden bedraagt grofweg 10 hectare, hoewel het oppervlak waar fijne overstuiving een rol zal spelen waarschijnlijk nog groter is en stuifzand incidenteel zelfs tot op de primaire waterkering zal kunnen komen.

Figuur 4. Verwerkingslocatie van het grondwerk en het klepelen, ten oosten van het werkgebied aangegeven met de rode arcering. De kaart is tevens in de bijlage toegevoegd.

Het materiaal dat vrijkomt bij het ontgraven wordt vlakbij de betreffende locaties verwerkt binnen het duinsysteem op 200 meter afstand. In bovenstaand figuur (Figuur 4) is de definitieve locatie, gelegen ten oosten van het plangebied, weergegeven. Het materiaal wordt verwerkt in de al aanwezige laagtes. Hierbij worden de laagtes geheel of gedeeltelijk opgevuld, waarna het nieuwe reliëf niet noemenswaardig opvalt binnen het landschap. Op deze manier is de afstand van deze depots tot de ontgravingen beperkt en uit zicht van de

recreatieve medemens. Voorkomen moet worden dat de verwerkingslocatie kort na aanbrengen van het plagsel snel gaat verruigen. Het plagsel met organisch materiaal (toplaag tot ca. 0,20m diep) moet daarom als eerste verwerkt worden zodat afdekking met “schoon” zand zonder (of met minimale) organische bestanddelen plaats kan vinden.

Planning

De optimale periode voor uitvoering van de werkzaamheden is in het najaar. In deze periode zijn er vanuit de flora en fauna (zorgplicht) de minste beperkingen. Tevens is in deze periode (doorgaans) de terreingesteldheid het beste. Afhankelijk van de procedures rondom de vergunningen, ontheffingen en subsidies worden de werkzaamheden dan op zijn vroegst in het najaar van 2017 opgestart. De werkzaamheden hebben naar verwachting een doorlooptijd van circa 1,5 maand. Hierbij wordt gewerkt met meerder (circa drie) graafmachines tegelijk.

Figuur 5. Impressie van het werkgebied.

3

NATUURWETGEVING

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door de Ecologische hoofdstructuur, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.1 Flora- en faunawet beschermt dieren en planten

De Flora- en faunawet is erop gericht om de Nederlandse biodiversiteit te beschermen en de dieren en planten binnen de Nederlandse wetgeving de plek te geven die hun volgens de Europese afspraken toekomt. De Flora- en faunawet is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten. Voor meer informatie inzake de Flora- en faunawet zie de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland van het ministerie van Economische Zaken: mijn.rvo.nl.

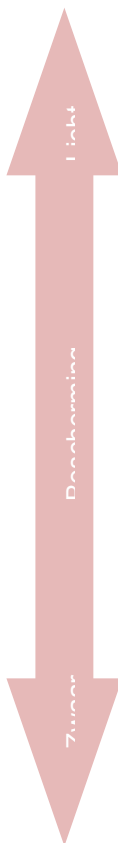
Bescherming planten en dieren

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). De wet beschermt:

- enkele vaatplanten;
- bijna alle zoogdieren;
- alle vogels;
- alle reptielen;
- alle amfibieën;
- enkele vissen;
- enkele ongewervelde (insecten en weekdieren).

Deze soorten zijn verdeeld in vijf beschermingsniveau's:

- licht beschermde soorten (tabel 1 van de Flora- en faunawet);
- middelmatig beschermde soorten (tabel 2 van de Flora- en faunawet);
- zwaar beschermde soorten (tabel 3 van de Flora- en faunawet);
- vogels;
- vogels waarvan de nesten het hele jaar zijn beschermd.

	Bestendig beheer	Ruimtelijke ontwikkeling
Niet beschermde soorten	Zorgplicht	Zorgplicht
Soorten van tabel 1 Lichtste beschermingsregime algemene soorten	Vrijstelling Wel zorgplicht	Vrijstelling Wel zorgplicht
Soorten van tabel 2 Middelste beschermingsregime overige soorten	Gedragscode of Ontheffing	Gedragscode of Ontheffing
Vogels	Gedragscode (of Ontheffing)	Gedragscode (of Ontheffing)
Vogels met jaarrond beschermde nesten	Gedragscode of Ontheffing	Ontheffing
Soorten van tabel 3 Zwaarste beschermingsregime Bijlage 1 AMvB Bijlage IV Habitatrichtlijn	Gedragscode of Ontheffing	Ontheffing

Figuur 6. Overzicht mogelijke instrumenten om de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet te overtreden bij activiteiten. De tabellen in dit overzicht verwijzen naar de verschillende tabellen in de Flora- en faunawet.

Verbodswet

De Flora- en faunawet is - in tegenstelling tot vele andere wetten - een verbodswet en geen gebodswet. Overtreding van de Flora- en faunawet is een economisch delict waarbij op basis van 'strafrecht' boetes worden gegeven en/of vervolging optreedt. Ook kan op basis van bestuursrecht bestuursdwang worden opgelegd. Personen worden individueel aansprakelijk gesteld en eventuele opdrachtgevers kunnen te maken krijgen met aansprakelijkheid en vervolgschade.

De verboden moeten ervoor zorgen dat in het wild levende planten en dieren zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- plukken, vangen en doden;
- verstoren;
- vernielen van leefgebied, nesten en hollen;
- weghalen van eieren;
- bezit en handel.

Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. U heeft dan een ontheffing of vrijstelling nodig of u werkt conform een gedragscode. Figuur 6 geeft aan bij welke activiteiten welke instrumenten beschikbaar zijn.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. De mens moet daar zorgvuldig mee omgaan. Daarom is de zorgplicht in artikel 2 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. Dat betekent dat iedereen naar redelijkheid nadelige effecten:

- moet voorkomen;
- moet beperken;
- ongedaan moet maken.

3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998

In Nederland hebben verscheidene natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998. Daarbij zijn 2 soorten te onderscheiden:

- A. Natura 2000-gebieden
- B. Beschermde natuurmonumenten

Natura 2000-gebieden

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur

geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen. Maar soms doet het ministerie van Economische Zaken (EZ) dit.

Gevolgen plangebied

Het plangebied maakt onderdeel uit van het Natura 2000-gebied Duinen Schiermonnikoog. Tevens liggen de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone en Waddenzee in de directe omgeving van het plangebied. Hoofdstuk 6 gaat in op de effecten van de werkzaamheden op het Natura 2000-gebied Duinen Schiermonnikoog. Gezien de lokale aard van de werkzaamheden worden geen effecten verwacht op de nabij gelegen Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone en Waddenzee. Hiervoor is dan ook geen verdere toetsing noodzakelijk. Wel zijn in de berekening met Aeries deze gebieden meegenomen (§ 6.5.1).

Beschermde natuurmonumenten

Al onder de Natuurbeschermingswet 1967 werden natuurgebieden beschermd door het aanwijzen van Staats- en Beschermde Natuurmonumenten. Met de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt het onderscheid tussen Staats- en Beschermde Natuurmonumenten, beide worden nu Beschermde Natuurmonumenten genoemd. Daarnaast komen die (delen van) Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden te vervallen. De instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied zullen wel mede betrekking hebben op de waarden die beschermd werden door het Natuurmonument. In totaal blijven 63 Beschermde Natuurmonumenten bestaan. In het werkgebied is geen beschermd natuurmonument gelegen. Het dichtstbijzijnde beschermd natuurmonument betreft in het oosten welke deels overlapt met de kwelders, 'Waddenzee I'. Dit beschermd natuurmonument is komen te vervallen als gevolg van een aanwijzing als Natura 200-gebied Waddenzee. Door het ontbreken van beschermd natuurmonumenten in het werkgebied, is een verdere toetsing hieraan niet noodzakelijk.

3.3 Ecologische Hoofdstructuur / Natuurnetwerk Nederland

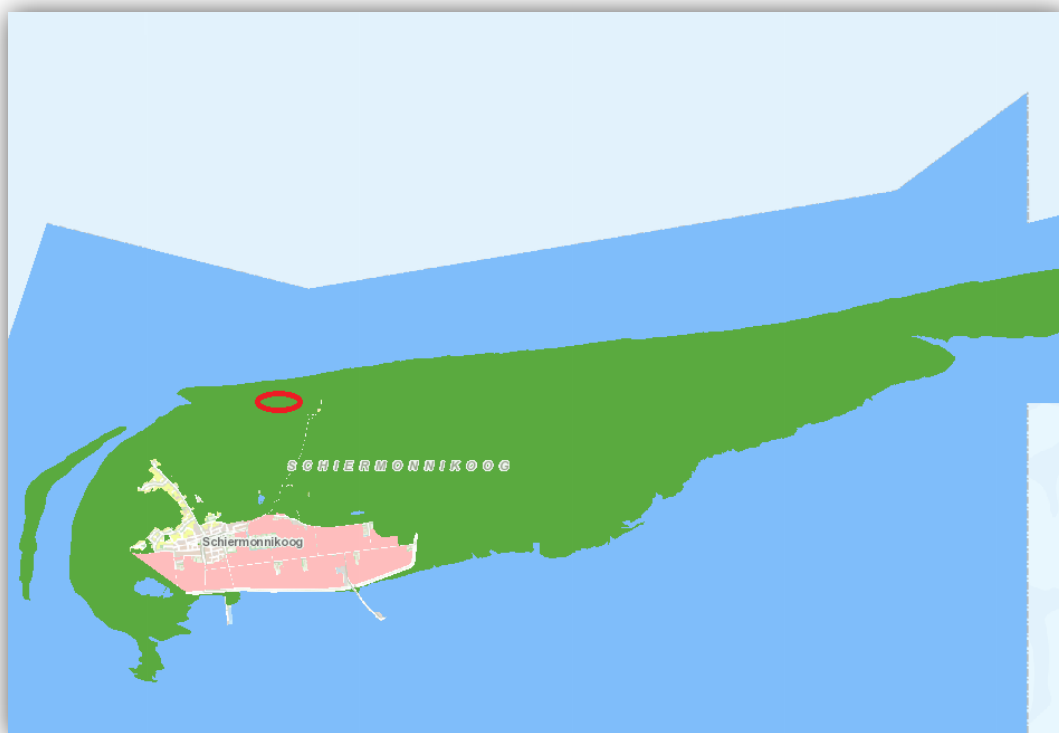
Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. In de wet heet dit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. In of in de directe nabijheid van de NNN/EHS geldt het 'nee, tenzij'-principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Wanneer bij een ontwikkeling mogelijke effecten op de NNN/EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen noodzakelijk) een NNN/EHS-toetsing uit te voeren.

Gevolgen plangebied

Het plangebied maakt onderdeel uit van de NNN/EHS, zie Figuur 7. Het is dan ook noodzakelijk om een toetsing uit te laten voeren aan de EHS. Voor de werkzaamheden is een omgevingsvergunning noodzakelijk. De werkzaamheden passen binnen het

bestemmingsplan. Op Schiermonnikoog is één bestemmingsplan van kracht: Bestemmingsplan Buitengebied welke is vastgesteld op 22-03-2016. Getoetst dient dan ook te worden aan de voorwaarden zoals gesteld in het bestemmingsplan inzake de aantasting van de natuurwaarden. Of, en zo ja welke, eisen hieraan gesteld worden moet nader onderzocht worden.

Figuur 7. Ligging van het plangebied (rode cirkel) in de EHS (bron: Provincie Fryslân).

3.4 Rode lijst

De Rode Lijst bevat een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Dit wordt bepaald op basis van zeldzaamheid en/of negatieve trend. Een vermelding op een Rode Lijst geeft dus een indicatie over hoe het een soort vergaat, het is geen indicatie over de zeldzaamheid. De lijsten worden periodiek vastgesteld door de staatssecretaris van het Ministerie van Economische Zaken. In totaal zijn 18 Rode Lijsten aanwezig waarop 3363 soorten zijn vermeld. Rode lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen onder de Flora- en faunawet. Binnen deze rapportage wordt alleen ingegaan op soorten die beschermd zijn onder de Flora- en faunawet en worden Rode Lijst-soorten niet aangehaald.

3.5 Nieuwe Wet Natuurbescherming

De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet gaan medio 2017 op in de nieuwe Wet Natuurbescherming. Naast een wijziging van het bevoegd gezag van het rijk naar de diverse provincies betekent dit ook een meer rechtstreekse doorvertaling en

interpretatie van de Europese richtlijnen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast worden uitgebreidere lijsten met beschermde soorten gehanteerd. Meer dan in de huidige Flora- en faunawet moet in de nieuwe natuurwet inzicht worden gegeven in het voorkomen en de verspreiding van beschermde soorten op populatieniveau, zodat de effecten van voorgenomen ontwikkelingen en activiteiten kunnen worden getoetst aan de (gunstige) staat van instandhouding (GSvl) van de betreffende soorten. Afhankelijk van het beschermingsniveau van de soort moet de GSvl worden getoetst op lokaal, regionaal of landelijk niveau.

Op 15 december 2015 is de wet in de Eerste Kamer aangenomen. Medio 2017 zal de wet in werking treden. Om wel alvast een voorschot te nemen op de wijzigingen in de wet wordt in voorliggende toetsing ook de uitbreidingen van de beschermde soorten meegenomen en wordt de GSvl toegelicht van soorten die worden aangetast door de ontwikkeling.

4

METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.1 Bureauonderzoek

Flora- en faunawet

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie.

Uit de landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

Daarnaast is gebruik gemaakt van de verspreidingsgegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Door RVO zijn deze gegevens aangeleverd. De NDFF geeft informatie over waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren. Het is de meest complete natuurdatabank van Nederland door een bundeling van meer dan 100 verschillende databanken. De databank bevat uitsluitend gevalideerde gegevens, gevalideerd door de (voormalige) Gegevensautoriteit Natuur (GAN). De NDFF is gevuld met gegevens uit databanken van verschillende organisaties die deze gegevens op professionele wijze verzamelen (zoals SOVON Vogelonderzoek Nederland, de Zoogdiervereniging en De Vlinderstichting). Ook de gegevens van verschillende gemeenten, waterschappen, provincies en terreinbeherende organisaties zijn toegevoegd. De databank wordt dagelijks aangevuld met recente waarnemingen die via de invoerportalen binnenkomen. Op dit moment bevat de NDFF ongeveer 30 miljoen waarnemingen.

Verder is nog gebruikt gemaakt van lokale verspreidingsdata van flora en fauna. Voorafgaand aan het opstellen van het definitief ontwerp zijn diverse bezoeken gebracht aan het plangebied. Tijdens één van deze bezoeken is dhr. H. Abma van de Natuur- en Vogelwacht te Schiermonnikoog meegegaan. De Natuur- en vogelwacht heeft veel kennis van de lokale flora en fauna welke bij het project is meegenomen.

Natuurbeschermingswet 1998

Er is informatie inzake de ligging en waarde van de habitattypen op de websites van de Provincie Friesland en het Ministerie van Economische Zaken geraadpleegd. Op basis van een bureauonderzoek zijn inschattingen gemaakt van de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Daarbij is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en regionale informatie vanuit de Natuur- en Vogelwacht Schiermonnikoog.

Voor het berekenen van de stikstofdepositie is gebruik gemaakt van AERIUS Calculator. Vanaf medio 2015 is dit het verplichte rekenprogramma waarmee stikstofdeposities en hun effect op stikstofgevoelige habitats in beeld kunnen worden gebracht. Het is het rekeninstrument van de Programmatische Aanpak Stikstof. Op basis van deze calculatie kan bepaald worden of er een vergunning nodig is in het kader van vermesting en verzuring uit de lucht. De Calculator laat ook zien hoe groot de effecten op de stikstofgevoelige habitats zijn. Door het invoeren van een aantal kenmerken van het project, zoals de ruimtelijke ligging, de soort activiteit en de hoogte waarop de stikstof uitgestoten wordt, wordt de emissie berekend. AERIUS bevat alle basisgegevens die nodig zijn voor de berekeningen, bijvoorbeeld de windrichting en -kracht, de ruwheid van het terrein en de hoogte van de vegetatie. De berekening gaat uit van de componenten ammoniak (NH₃) en stikstofoxide (NO_x) of beide.

4.2 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het plangebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door S. Boekhout uitgevoerd, ecologisch adviseur bij Eelerwoude. Dit betrof op 29 maart 2016 bij 10 °C, half bewolkt, droog en windkracht 4. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopen onderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Kader – ecologisch deskundige

Bron: RVO / Ministerie van Economische Zaken

Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- *op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of*
- *op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of*
- *als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of*
- *zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of*
- *zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of – bescherming.*

5

BESCHERMDE SOORTEN

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit literatuur en andere informatiebronnen. Tevens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.1 Planten en (korst)mossen

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Het veldbezoek was echter vrij vroeg in het seizoen en gezien de periode van het jaar (winter/vroege lente) lag dit ook niet in de verwachting. Derhalve is een deskundigenbeoordeling van de potentiële aanwezigheid van beschermde planten in het plangebied uitgevoerd op basis van een biotoopanalyse. Op Schiermonnikoog komen diverse beschermde en bijzondere vaatplanten voor en telt wel honderden soorten. Een groot deel hiervan staat op de Rode Lijst. Groenknolorchis (tabel 3 Flora- en faunawet, Rode Lijst bedreigd), parnassia (tabel 2 Flora- en faunawet, Rode Lijst kwetsbaar) Moeraskartelblad (Rode Lijst kwetsbaar) stippelzegge (Rode Lijst gevoelig) zijn enkele soorten die op het eiland voorkomen. Ook in de directe omgeving van het plangebied kunnen beschermde soorten voorkomen. Veelal betreffen het soorten van natte duinvalleien, welke ten zuiden van het plangebied liggen. Deze worden echter niet verwacht ter plaatse van de werkzaamheden gelet op de aanwezige terreintypen.

Onder de nieuwe Wet Natuurbescherming zijn ook diverse soorten (korst)mossen en wolfsklauwen beschermd. Een aantal van deze komen ook op het eiland voor. Stekende wolfsklauw komt bijvoorbeeld voor aan de noordrand van het naaldbos ten zuiden van het plangebied (bron; Ecomare). Ook deze soorten worden verder niet verwacht ter plaatse van de werkzaamheden gelet op de aanwezige terreintypen. Soorten die straks wel verwacht kunnen worden, beschermd worden onder de nieuwe wet en typische soorten zijn van het habitatype grijze duinen (kalkarm), zijn open rendiermos en sierlijk rendiermos.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen strikt beschermde plantensoorten aangetroffen of te verwachten. Negatieve effecten zijn dan ook niet aanwezig. Een ontheffing Flora- en faunawet is niet aan de orde.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. Soorten die op het eiland zijn waargenomen betreffen ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger en watervleermuis.

Verblijfplaats

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen. Deze verblijfplaatsen kunnen o.a. de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;
- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;
- winterverblijfplaats.

Kader - vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouwbewonende en/of boombewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouwbewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boombewonend en gewone grootoorvleermuis, franjestaart en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

In het plangebied worden geen verblijfplaatsen verwacht van vleermuizen. Mogelijkheden voor vleermuizen, zoals gebouwen en bomen met holten, zijn in het gebied niet aanwezig. Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen in het werkgebied dan ook worden uitgesloten.

Foerageergebied en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Het plangebied is suboptimaal geschikt als foerageergebied en vliegroute voor vleermuizen. Dit door het open karakter van het gebied. Vleermuizen gebruiken veelal lijnvormige elementen, zoals houtsingels, om zicht langs te verplaatsen. Deze ontbreken in het gebied. Er wordt dan ook niet verwacht dat het werkgebied onderdeel uitmaakt van

het essentiële leefgebied van de soorten, mede doordat het gebied midden in een natuurgebied ligt en er genoeg alternatief gebied beschikbaar blijft. Wel kan de kustlijn en de verschillende duinenrijen gebruikt worden door bijvoorbeeld ruige dwergvleermuis als vliegroute. Dit blijft tijdens en na de ontwikkeling beschikbaar.

Kader - vleermuisvliegroutes

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Het verjagen, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het verstoren of vernielen van vaste verblijfplaatsen (inclusief de functionele leefomgeving) is verboden vanuit de Flora- en faunawet. De functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aanwezig en ook essentiële foerageergebieden en vliegroutes zijn in het werkgebied niet te verwachten. Negatieve effecten van de werkzaamheden op vleermuizen zijn dan ook niet aanwezig. Een ontheffing Flora- en faunawet is niet aan de orde.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor vleermuizen niet noodzakelijk.

5.2.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Alle algemene zoogdieren die op Schiermonnikoog voorkomen zoals konijn, haas, egel, veldmuis en bruine rat, zijn opzettelijk of per ongeluk door mensen naar het eiland toe gebracht. Het gaat hier om soorten die op tabel 1 van de Flora- en faunawet staan. Mollen, vossen en reeën komen niet op het eiland voor, evenals een aantal muizensoorten.

Het is aannemelijk dat het plangebied en de nabije omgeving onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de op het eiland bekende grondgebonden zoogdieren die op tabel 1 van de Flora- en faunawet staan.

Er zijn drie zoogdieren die van nature op of rond het eiland voorkomen: gewone zeehond, grijze zeehond en bruinvis. Gewone zeehond en bruinvis zijn streng beschermd (tabel 3-Flora- en faunawet), grijze zeehond is middelmatig beschermd (tabel 2 van de Flora- en faunawet). Van deze soorten komen alleen de zeehonden aan wal.

Gewone zeehond

De gewone zeehond is de meest voorkomende zeehond in Nederland. De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Het leefgebied van de gewone zeehond omvat ligplaatsen en aquatisch milieu. De soort leeft voornamelijk in getijdengebieden waar plekken aanwezig zijn die bij eb droogvallen. Deze plekken zijn vooral te vinden langs zandige kusten en rotskusten, maar ook op met wier bedekte riffen, kiezelsteenstranden, zandplaten en stenen. In Nederland worden ligplaatsen van de gewone zeehond aangetroffen in de Waddenzee en in het Delta gebied. Ook rondom Schiermonnikoog komt de soort voor. Ze hebben een sterke voorkeur voor rustige plekken, zonder menselijke aanwezigheid. Hoewel er veel recreatie is ten noorden van het plangebied, komt de soort er wel voor. Aan land is de soort meestal extreem voorzichtig en schuw en is het bijna onmogelijk om dichtbij te komen zonder dat hij het water in vlucht. Om snel in het water te kunnen vluchten kiest de gewone zeehonden zijn ligplaatsen veelal langs (diepe) geulen. In gebieden waar vaak verstoring optreedt, zoals op het strand ten noorden van het werkgebied, zie je dat gewone zeehonden op de ligplaatsen de waterlijn blijven volgen. In het werkgebied wordt de soort dan ook niet verwacht gezien de afstand tot het werkgebied, de hoogte van de natuurlijke barrière van de duinenrij en het tussenliggende invulling van het groene strand. De soort kan dan ook worden uitgesloten ter plaatse van de werkzaamheden.

Grijze zeehond

Archeologische vondsten tonen aan dat tot in de Middeleeuwen Grijze zeehonden in het Waddengebied algemeen waren. De soort was toen in de Noordzee waarschijnlijk algemener dan de gewone zeehond. De populatie van de Grijze zeehond groeit vooralsnog gestaag en wordt als duurzaam beschouwd, hoewel de aanwas deels afhankelijk is van migratie uit het buitenland. De landelijke staat van instandhouding is matig gunstig. De grijze zeehond komt voornamelijk in zeewater voor met rotskusten en bij zeekliffen. Ook worden ze waargenomen bij zandbanken, ijsplaten, riviermondingen en zandstranden en kiezelstranden. In Nederland verblijven de grijze zeehonden vooral op hoge zandplaten in het westen van de Waddenzee zoals de Richel (ten oosten van Vlieland), de Engelse Hoek (ten westen van Terschelling) de Vliehors (ten westen van Vlieland) en op de Razend Bol (ten zuid-westen van Texel). Ook rondom de zandplaten op Schiermonnikoog worden de grijze zeehonden waargenomen. De soort komt echter niet voor ter plaatse van de werkzaamheden en kan dan ook worden uitgesloten. Dit gezien de afstand tot het werkgebied, de hoogte van de natuurlijke barrière van de duinenrij en het tussenliggende invulling van het groene strand.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende alternatief leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is niet aan de orde. Tabel 2 en 3-soorten worden ter plaatse van de werkzaamheden niet verwacht.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk.

5.3 Vogels

Alle vogels zijn als soort op een gelijke wijze beschermd in de Flora- en faunawet. Beleidsmatig heeft het Ministerie van Economische Zaken een onderverdeling gemaakt, gericht op de mate van verantwoording en afstemming van werkzaamheden versus het behoud van vaste rust- en verblijfplaatsen. Dit betreft:

- Vogels met jaarrond beschermde nesten, categorie 1 ¹/_m 4
- Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst, categorie 5
- Overige broedvogels

Voorkomen en functie

Vogels met jaarrond beschermde nesten, categorie 1 ¹/_m 4

Verblijfplaatsen van vogelsoorten die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruik maken zijn niet aangetroffen binnen het plangebied en worden op basis van de aanwezige terreintypen ook niet verwacht. Het gaat hier om soorten als buizerd, gierzwaluw, havik en ooievaar. Mogelijk dat het plangebied wel onderdeel uitmaakt van het leefgebied van een aantal van deze soort, maar gezien de ligging van het gebied in een natuurgebied met afdoende alternatief leefgebied in de omgeving, betreft het hier geen essentieel leefgebied.

Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst, categorie 5

Bij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden kunnen nesten van overige vogels soms ook jaarrond beschermd zijn. Dit is met name aan de orde bij grote ontwikkelingen of zeer bijzondere locaties. In de regel is dit niet aan de orde en zijn de nesten van de vogels alleen beschermd als ze in gebruik zijn. Het werkgebied op Schiermonnikoog is echter een bijzondere locatie met een grote verscheidenheid aan soorten uiteenlopend van algemeen tot zeer zeldzaam. In de verschillende landschappen van Schiermonnikoog zijn meer dan 300 vogelsoorten te zien. De voornaamste broedvogels in de duinen van Schiermonnikoog zijn blauwe kiekendief, eider, tapuit, graspieper en bergeend, waarvan de blauwe kiekendief en tapuit sterk zijn achteruitgegaan. Verblijfplaatsen van betreffende soorten zijn in het werkgebied niet bekend, maar kunnen mogelijk wel onderdeel uitmaken van het leefgebied van de betreffende soorten.

Overige broedvogels

De overige aangetroffen en te verwachten vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van de duinen. Binnen het plangebied zijn geen nesten aangetroffen, maar het veldbezoek is dan ook vroeg in het seizoen uitgevoerd. Naar verwachting komen deze groep vogels wel tot broeden in het plangebied.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten, categorie 1 ¹/_m 4

Van een aantal vogelsoorten zijn de nestlocaties het hele jaar door beschermd. Deze zijn echter niet waargenomen in het plangebied of de directe omgeving. Negatieve effecten op vogels met verblijfplaatsen met een jaarrond bescherming, zijn dan ook niet aanwezig.

Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst, categorie 5

Verblijfplaatsen van deze groep vogels zijn ter plaatse van de werkzaamheden niet bekend. Mogelijk dat het werkgebied wel onderdeel uitmaakt van het leefgebied van

betreffende soorten. Voor een deel van deze soorten geldt dat na de ontwikkeling juist geschikter (potentieel) leefgebied voor terug komt, zoals de tapuit en de velduil. Maar voor een aantal andere soorten verdwijnt er juist (potentieel) geschikt leefgebied, zoals voor de eider. Voor soorten waarvoor mogelijk potentieel leefgebied verdwijnt, worden echter geen negatieve effecten verwacht. Het gaat hier veelal om soorten met een groot leefgebied. Bij benadering ligt er elders op het eiland 100 ha van een vergelijkbaar biotoop (zoekgebied duindoornstruwelen H2160). In het werkgebied wordt binnen 4 ha gewerkt waarbij het invloedsgebied vanwege uitstuiving globaal 8 ha is. Dit is 8% van het totale oppervlakte van vergelijkbaar biotoop. Rondom het plangebied blijft dan ook afdoende alternatief leefgebied voorhanden. Negatieve effecten op deze groep zijn dan ook niet aan de orde.

Overige broedvogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. Het genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast. Werkzaamheden worden uitgevoerd in het najaar en zijn afgerond voorafgaand aan het broedseizoen. Verstoring op broedende vogels is dan ook uitgesloten.

Ten slotte

De werkzaamheden worden pas uitgevoerd op zijn vroegst in het najaar van 2017 en hierbij is het mogelijk dat de situatie in de tussentijd veranderd. Ter voorkoming van problemen en vertragingen wordt geadviseerd om voorafgaand aan de werkzaamheden nogmaals een check uit te voeren, en hierbij de Natuur en Vogelwacht in te schakelen.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor vogels niet noodzakelijk. Wel dient te allen tijde rekening te worden met nesten van broedende vogels en wordt geadviseerd voorafgaand aan de werkzaamheden een aanvullende inspectie uit te voeren.

5.4 Amfibieën

Voorkomen en functie

Op het eiland komen twee amfibieën algemeen voor, de kleine watersalamander en de rugstreeppad. De kleine watersalamander is een soort die op tabel 1 van de Flora- en faunawet staat en de rugstreeppad op tabel 3. Andere soorten komen niet op het eiland voor.

Kleine watersalamander

Kleine watersalamander komt in de duinen uitsluitend voor in en nabij watervoerende elementen (poelen, sloten, vennen). Deze zijn niet aanwezig in (of nabij) het plangebied, waardoor de soort hier wordt uitgesloten.

Rugstreeppad

De rugstreeppad staat op de Rode Lijst geclassificeerd als "gevoelig" (2007). De rugstreeppad is achteruitgegaan door het verdwijnen van natuurlijke dynamische processen in het duin- en rivierenlandschap. Andere oorzaken van achteruitgang zijn versnippering, verzuring van voortplantingswateren en het verruigen van leefgebieden als gevolg van successie. Vooral de laatstgenoemde factor is bepalend voor het voortbestaan van de soort. De rugstreeppad is sterk afhankelijk van dynamiek in zijn leefgebied. De landelijke trend in aantallen rugstreeppadden laat een matige afname zien en de landelijke staat van instandhouding wordt beoordeeld als matig ongunstig.

In Nederland komt de rugstreeppad plaatselijk zeer algemeen voor en kent drie belangrijke verspreidingskernen, waarvan de duinen er eentje is. Op Schiermonnikoog is de soort dan ook goed vertegenwoordigd. De rugstreeppad is een soort van dynamische milieus met een voorkeur voor duinen en ruderaal terreinen. Het habitat van de rugstreeppad laat zich karakteriseren als onbeschaduwde, laagbegroeide tot volledig onbegroeide vaak min of meer geaccidenteerde terreinen met daarin plekken waar een extreem microklimaat heerst, zowel qua temperatuur als vochtigheid, en ondiepe wateren die snel kunnen opwarmen. De soort wordt gekenschetst als pionier. Ze kunnen gebieden snel koloniseren, maar ook snel weer verlaten als de vegetatie door successie te dicht en te hoog wordt. Mits het gebied hun pionierskarakter behoudt kunnen ze ook jaren achtereen op dezelfde plaats worden aangetroffen.

De soort plant zich voort in meestal 5-20 cm diep, onbeschaduwde water. In de duinen betreffen dit veelal duinplassen. Binnen het werkgebied of directe omgeving is niet dergelijk water aanwezig. Het plangebied is daardoor niet geschikt als voortplantingsgebied.

Hoewel het gebied verruigd is met struwelen, zou de rugstreeppad het plangebied wel kunnen gebruiken als onderdeel van hun leefgebied waarbinnen ze verblijfplaatsen kunnen hebben en het gebied kunnen gebruiken als foerageergebied. Voor verblijfplaatsen kunnen ze bijvoorbeeld holen van kleine zoogdieren gebruiken. Tijdens de overwintering kunnen ze diep wegkruipen in de bodem (tussen de 60 en 180 cm). Dergelijke mogelijkheden zijn in het werkgebied aanwezig. Daarnaast is er suboptimaal biotoop aanwezig als foerageergebied. Het gaat binnen het werkgebied niet om essentieel foerageergebied gezien het grote aanbod van alternatief (geschikter) foerageergebied in de omgeving door de ligging van het werkgebied in een natuurgebied. Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat de soort ook in de buurt zit. In augustus 2013 is de rugstreeppad waargenomen tijdens een inventarisatie weekend van Natuurmonumenten op ongeveer 150 meter afstand van het plangebied (bron: NDFF). Gezien deze waarneming in combinatie van geschikt leefgebied is het niet geheel uit te sluiten dat de soort in kleine aantallen ook ter plaatse van de werkzaamheden voorkomt.

Effecten en ontheffing

In de directe omgeving van het plangebied komt de rugstreeppad voor. Het plangebied kan dienen als onderdeel van hun leefgebied, als verblijfplaats en foerageergebied voor rugstreeppad. Door de voorgenomen werkzaamheden wordt er meer dynamiek in het plangebied gecreëerd. Door verstuiwingen is er meer zandig en open oppervlakte waardoor er een optimaal habitat ontstaat voor de rugstreeppad (pionierssituatie). De rugstreeppad

profiteert van natuurontwikkelingen zoals het herstel van stuifprocessen in de duinen (Creemers & van Delft, 2009). Door de werkzaamheden wordt een positieve impuls gegeven aan het leefgebied van de rugstreeppad. Er treedt echter wel een tijdelijke verstoring op voor de rugstreeppad door de graafwerkzaamheden. Door de graafwerkzaamheden verdwijnen tijdelijk vaste rust- en verblijfplaatsen en foerageergebied. Deze verstoring op verblijfplaatsen ontheffingsplichting. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom ook noodzakelijk. Er is geen ontheffing noodzakelijk voor het (tijdelijk) verstoren van het foerageergebied. Het betreft hier suboptimaal leefgebied welke geen essentieel onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de soort.

Conclusie: Het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet is noodzakelijk voor de tijdelijke verstoring van verblijfplaatsen van de rugstreeppad.

5.5 Reptielen

Voorkomen en functie

Reptielen komen op Schiermonnikoog niet voor.

Effecten en ontheffing

Door het ontbreken van reptielen zijn negatieve effecten op (beschermde) reptielen uit te sluiten. Een ontheffing Flora- en faunawet is niet aan de orde.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor reptielen niet noodzakelijk.

5.6 Vissen

Voorkomen en functie

Beschermde vissen komen op Schiermonnikoog niet voor en valt buiten het verspreidingsgebied van betreffende soorten.

Effecten en ontheffing

Negatieve effecten op beschermde vissen zijn uit te sluiten door het ontbreken van deze soorten. Een ontheffing Flora- en faunawet is niet aan de orde.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor beschermde vissen niet noodzakelijk.

5.7 Beschermde soorten ongewervelden

Voorkomen en functie

Beschermde soorten ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, Europese rivierkreeft en platte schijfhoornen) worden op grond van verspreidingsgegevens en habitatvoorkeuren niet verwacht.

Effecten en ontheffing

Door het ontbreken van beschermde ongewervelden kunnen negatieve effecten op deze groep worden uitgesloten. Een ontheffing Flora- en faunawet is niet aan de orde.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor beschermde ongewervelden niet noodzakelijk.

6

BESCHERMDE GEBIEDEN – NATURA 2000

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de mogelijke effecten van de ontwikkeling op de relevante Natura 2000-gebieden.

6.1 Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt in het Natura 2000-gebied Duinen Schiermonnikoog. In de omgeving van het plangebied zijn tevens de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone en Waddenzee gelegen. Gezien de lokale aard van de werkzaamheden worden geen effecten verwacht op de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone en Waddenzee. Dit hoofdstuk richt zich dan ook op het Natura 2000-gebied Duinen Schiermonnikoog. Wel wordt er voor de stikstofdepositie ook voor de Noordzeekustzone en Waddenzee beide gebieden meegenomen in de berekening.

Het gebied is (definitief) aangewezen als een Habitatrichtlijngebied. Binnen het aanwijzingsbesluit van dit gebied zijn voor 16 habitattypen, 1 habitatsoort en 7 broedvogelsoorten instandhoudingsdoelen vastgelegd.

Algemene instandhoudingsdoelen

Voor Natura 2000-gebieden is een aantal algemene instandhoudingsdoelen geformuleerd:

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor

alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

6.2 Basisgegevens Schiermonnikoog

Natura 2000-gebied	Duinen Schiermonnikoog
Gebiedsnummer	6
Natura 2000 Landschap	Duinen
Status	Vogelrichtlijn + Habitatrichtlijn
Site code	NL3009006 (VR) + NL3009006 (HR)
Beschermde natuurmonument	-
Wetland (Wetlands-Conventie)	Waddeneilanden en Noordzeekustzone
Beheerder	Natuurmonumenten, Rijkswaterstaat, particulieren
Provincie	Fryslân
Gemeente	Schiermonnikoog
Oppervlakte	1.024 ha

6.3 Instandhoudingsdoelen Schiermonnikoog

In de Duinen van Schiermonnikoog wordt gestreefd naar een samenhangend landschap met een aantal gradiënten en mozaïeken. Dit door het versterken van:

- de noord-zuid gradiënt en de samenhang daarbinnen;
- het herstel gradiënt van zeereep-binnenduinrand: droog-nat, meer of minder wind, meer of minder zout, jong-oud;
- behoud en herstel van mozaïeken: open-dicht, hoog-laag;
- behoud en herstel van rust en donker voor fauna;
- het versterken samenhang met Noordzee, Wadden en Delta én met Meren en Moerassen.

De kernopgaven bestaan uit:

- Uitbreiding en herstel kwaliteit van grijze duinen *H2130, ook als habitat van tapuit A277, velduil A222 en blauwe kiekendief A082, door tegengaan vergrassing en verstruweling.
- Behoud oppervlakte en herstel kwaliteit van vochtige duinvalleien (kalkrijk) H2190_B. Behoud vochtige duinvalleien H2190 als habitat van roerdomp A021, lepelaar A034, blauwe kiekendief A082, velduil A222, noordse woelmuis *H1340, nauwe korfslak H1014 en groenknolorchis H1903 (vergroting oppervlakte is vrijwel overal gedaan). Op Terschelling en Schiermonnikoog meer ruimte voor duinbossen (vochtig) H2180_B.

- Ontwikkeling heischrale graslanden *H6230, grijze duinen (heischraal) *H2130_C en blauwgraslanden H6410 op kansrijke locaties.
- Herstel hydrologie/vochtgradiënt duinbossen (binnenduinrand) H2180_C, heischrale graslanden *H6230 en blauwgraslanden H6410 (Schouwen, Texel, Terschelling, Schiermonnikoog, langs vastelandskust én Goerree en Voorne). Op Texel mede t.b.v. noordse woelmuis *H1340.

Kernopgaven (2)				
Kernopgaven (1)				
Doelstelling kwaliteit				
Doelstelling oppervlakte				
Landelijke staat van instandhouding				
Habitattypen				
H1310B - Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	+	=	=	
H1330A - Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	-	=	=	
H2120 - Witte duinen	-	=	=	
H2130A - *Grijze duinen (kalkrijk)	--	=	=	2.02,
H2130B - *Grijze duinen (kalkarm)	--	>	>	2.02,
H2130C - *Grijze duinen (heischraal)	--	>	>	2.06, ,W
H2160 - Duindoornstruwelen	+	=	=	
H2170 - Kruipwilgstruwelen	+	= (<)	=	
H2180A - Duinbossen (droog)	+	>	=	
H2180B - Duinbossen (vochtig)	-	>	>	2.05, W
H2180C - Duinbossen (binnenduinrand)	-	>	>	2.08, ,W
H2190A - Vochtige duinvalleien (open water)	-	=	>	2.05, W
H2190B - Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	-	>	>	2.05, W
H2190C - Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	-	=	=	2.05, W
H2190D - Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	-	=	=	2.05, W
H6410 - Blauwgraslanden	--	>	=	2.06, ,W 2.08, ,W

Figuur 8. Overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen van de kwalificerende habitattypen. (www.synbiosys.alterra.nl).

Kernopgaven (3)					
Kernopgaven (2)					
Kernopgaven (1)					
Doelstelling populatie			▼		
Doelstelling kwaliteit leefgebied			▼		
Doelstelling omvang leefgebied			▼		
Landelijke staat van instandhouding			▼		
Habitatsoorten					
	▼				
H1903 - Groenknolorchis	--	=	=	=	2.05,W

Figuur 9. Overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen van de kwalificerende habitatsoorten.

Kernopgaven (2)					
Kernopgaven (1)					
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)				▼	
Doelstelling kwaliteit leefgebied				▼	
Doelstelling omvang leefgebied				▼	
Landelijke staat van instandhouding				▼	
Broedvogelsoorten					
	▼				
A021 - Roerdomp	--	=	=	3	2.05,W
A063 - Eider	--	=	=	200	
A081 - Bruine Kiekendief	+	=	=	25	
A082 - Blauwe Kiekendief	--	=	=	10	2.02,🟢 2.05,W
A222 - Velduil	--	>	>	2	2.02,🟢 2.05,W
A275 - Paapje	--	>	>	10	
A277 - Tapuit	--	>	>	30	2.02,🟢

Figuur 10. Overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen van de kwalificerende broedvogels.

Habitattype, soorten, broedvogels en niet-broedvogels	
Landelijke staat van instandhouding	
+	gunstig
-	matig gunstig
--	zeer ongunstig
Relatieve bijdrage van het gebied in Nederland	
++	groot (> 15%)
+	gemiddeld (2-15%)
-	gering (< 2%)
Habitattypen	
Doelstelling voor oppervlakte en/of kwaliteit	
=	behoud
>	uitbreiding
= (>)	uitbreiding met behoud van de goed ontwikkelde locaties
<	vermindering is toegestaan, ten gunste van met name genoemde habitattype
= (<)	achteruitgang ten gunste van ander habitattype toegestaan
> (<)	oppervlak staat in principe op uitbreiding, maar mag achteruit gaan ten gunste van ander habitattype

Soorten, broedvogels, niet-broedvogels	
Doelstelling voor leefgebied en/of omvang populatie	
=	behoud
>	uitbreiding/verbetering
<	vermindering is toegestaan
= (<)	achteruitgang ten gunste van andere soort toegestaan
Broedvogels	
Relatieve bijdrage van het gebied aan de Nederlandse populatie	
0	< 2%
+	2-15%
++	15-50%
+++	>50%

Figuur 11. Legenda behorende bij de overzichten van de kwalificerende habitattypen, habitatsoorten en broedvogels.

6.4 Habitats en habitatsoorten

6.4.1 Habitattypen

De Duinen Schiermonnikoog is aangewezen voor 16 habitatsoorten. Figuur 12 en Figuur 13 geven op kaart de ligging van de habitattypen weer. Op de kaart is te zien dat alleen het habitattype vochtige duinvalleien (H2190B, kalkrijk) op de grens ligt (ten zuiden) van het plangebied. Verder zijn er zoekgebieden aanwezig voor het habitattype grijze duinen (H2130A, kalkrijk) en duindoornstruwelen (H2160).

Vochtige duinvalleien (H2190B, kalkrijk)

Landelijke staat van instandhouding: matig gunstig

Instandhoudingsdoelstelling: Uitbreiding van oppervlakte en kwaliteit

De Nederlandse duinen behoren in Europa tot de gebieden waar dit habitattype het best ontwikkeld is. Dit subtype komt voor in geheel of vrijwel geheel verzoete primaire duinvalleien en in secundaire duinvalleien die zijn ontstaan door uitstuiving. Kenmerkend zijn vooral de natte omstandigheden, waarbij de standplaatsen in de winter onder water staan en in voorjaar droogvallen. Dit habitattype ligt op de grens met het werkgebied. Ter plaatse van de werkzaamheden is dit habitattype niet aanwezig.

Grijze duinen (H2130A, kalkrijk)

Landelijke staat van instandhouding: zeer ongunstig

Instandhoudingsdoelstelling: Uitbreiding van oppervlakte en kwaliteit

Het relatief belang binnen Europa betreft voor dit habitattype respectievelijk groot. Het habitattype betreft de min of meer droge graslanden van het duingebied (en vergelijkbare plaatsen in aangrenzende delen van het kustgebied). Het gaat hierbij om soortenrijke begroeiingen met dominantie van laagblijvende grassen, kruiden, mossen en/of

korstmossen. Grijze duinen ontstaan achter de zeereep op plekken waar de door de wind veroorzaakt dynamiek voldoende laag is voor het ontstaan van gesloten begroeiingen met kruiden en mossen. Het betreffend duingraslanden van bodems die van nature kalkarm zijn of waarvan de toplaag ontkalkt is. Vooral in dit subtype kunnen korstmossen een opvallende plaats innemen. Binnen het werkgebied is het noordelijk deel aangewezen als zoekgebied voor dit habitatype. Ter plaatse is dit habitatype niet aanwezig. Er ligt een kernopgave voor dit habitatype, ook als habitat voor de tapuit (A277), de velduil (A222) en de blauwe kiekendief (A082), door een uitbreiding en herstel van het kwaliteit door het tegengaan van vergrassing en verstruweling.

Duindoornstruwelen (H2160)

Landelijke staat van instandhouding: gunstig

Instandhoudingsdoelstelling: Behoud van oppervlakte en kwaliteit

Het relatief belang binnen Europa is zeer groot. het habitatype betreft door duindoorn (*Hippophae rhamnoides*) gedomineerde duinen (en vergelijkbare plaatsen elders in het kustgebied). Naast duindoorn kunnen ook andere struiken met hoge bedekkingen voorkomen, waaronder gewone vlier (*Sambucus nigra*), wilde liguster (*Ligustrum vulgare*) en eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*). Duindoorn is voor kieming en vestiging gebonden aan humusarm, kalkrijk zand met een lage indringingsweerstand. Binnen het werkgebied is het zuidelijk deel aangewezen als zoekgebied voor dit habitatype. Ter plaatse is dit habitatype niet aanwezig c.q. matig ontwikkeld.

Overige habitattypen

In de omgeving liggen op grotere afstand verder nog de habitattypen duinbossen (H2180B, vochtig), zilte pionierbegroeiingen (H3110B, zeevetmuur), schorren en zilte graslanden (H3130A, buitendijks) en kruipwilgstruwelen (H2170). Gezien de afstand van deze habitattypen, alsmede de overige aangewezen habitattypen, en de lokale aard van de werkzaamheden is een toetsing van de effecten op deze habitattypen niet noodzakelijk. Wel worden eventuele effecten als gevolg van de stikstofdepositie op deze habitattypen meegenomen met de Aeries berekening.

6.4.2 Habitatsoorten

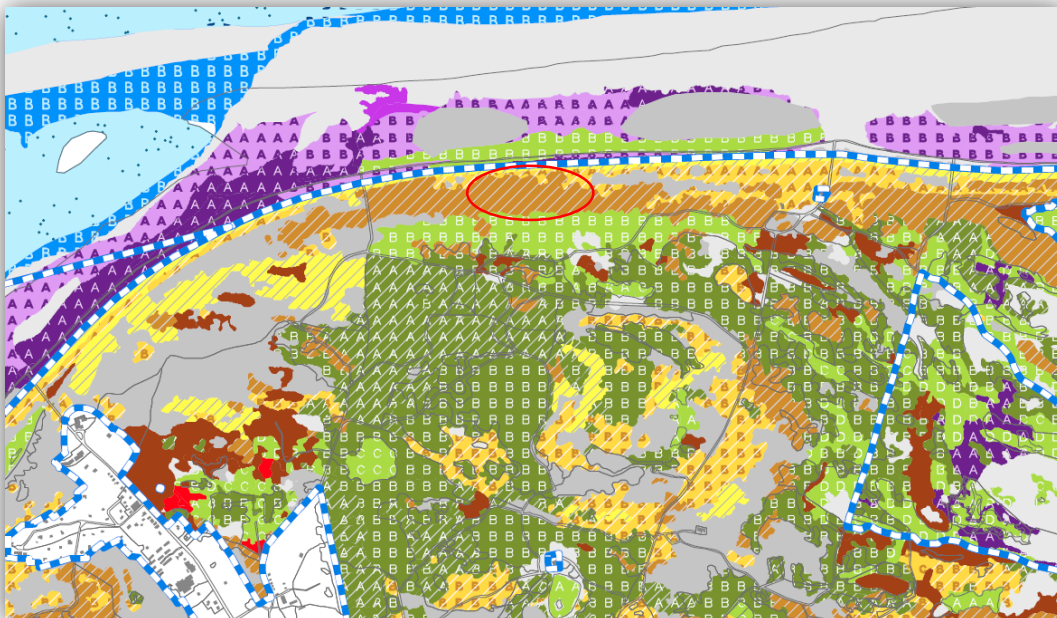
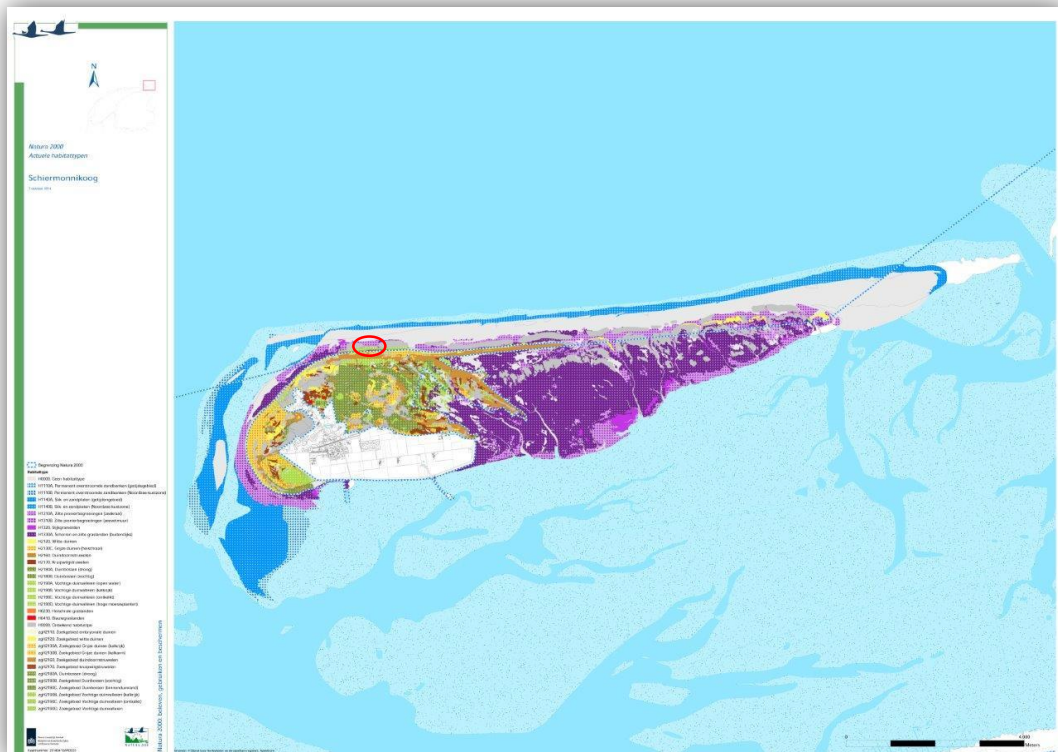
Het gebied Duinen Schiermonnikoog is begrenst voor één habitatsoort, namelijk de groenknolorchis.

Groenknolorchis

Landelijke staat van instandhouding: zeer ongunstig

Instandhoudingsdoelstelling: Uitbreiding van omvang en kwaliteit leefgebied

De groenknolorchis is een soort die voorkomt in trilvenen en duinvalleien. De soort heeft zonnige tot licht beschaduwde, onbemeste grond nodig die onder invloed staat van basische (alkalisch) grondwater. In het huidige plangebied is hier geen sprake van. De soort wordt dan ook niet verwacht in het plangebied.

6.4.3 Broedvogelsoorten

Het gebied Duinen Schiermonnikoog is begrenst voor zeven broedvogelsoorten, namelijk roerdomp, eider, bruine kiekendief, blauwe kiekendief, velduil, paapje en tapuit.

Roerdomp

Landelijke staat van instandhouding: zeer ongunstig

Instandhoudingsdoelstelling: Behoud van omvang en kwaliteit leefgebied

De roerdomp prefereert stilstaand ondiep water met een dicht uitgestrekte vegetatie. Soortgelijk habitat ontbreekt binnen het plangebied. De roerdomp wordt dan ook niet verwacht binnen het plangebied of de directe omgeving.

Eider

Landelijke staat van instandhouding: zeer ongunstig

Instandhoudingsdoelstelling: Behoud van omvang en kwaliteit leefgebied

De eider is gebonden aan de kustzone en het zoute milieu. Het broedgebied van de eider in Nederland beperkt zich tot het waddengebied. De soort broedt op de grond. De nesten zijn verscholen in graspolen of onder struikgewas en komen voor in ruigere delen van kwelders, duinen en open bos. De eiders nestelen vaak in een kleine kuil in de grond of in de beschutting van stenen, graspolen of struiken van 50-150 cm hoogte, voornamelijk duindoorn en kruipwilg. Dergelijk biotoop is binnen het plangebied aanwezig. Er zijn echter geen broedgevallen bekend van eider in het plangebied.

Bruine kiekendief

Landelijke staat van instandhouding: gunstig

Instandhoudingsdoelstelling: Behoud van omvang en kwaliteit leefgebied

De nestplaats van de bruine kiekendief is meestal gelegen in het waterriet van rietmoerassen van enige omvang, soms echter in smalle rietkragen langs sloten. De vogels benutten soms ook drogere nesthabitats. Dat kunnen droge duinvalleien zijn of graanvelden en met gras of luzerne ingezaaide percelen in het agrarische cultuurland. Het foerageergebied omvat zowel rietmoerassen als de daaromheen liggende agrarische gebieden. De vogel zoekt zijn prooi daar in akkerland, grasland, ruige randen en in jonge bosaanplant. Hoewel binnen het plangebied niet het voorkeursbiotoop van de soort aanwezig is, kan het plangebied wel onderdeel uitmaken van het leefgebied en kan de soort niet worden uitgesloten. Er zijn echter geen broedgevallen bekend van bruine kiekendief in het plangebied.

Blauwe kiekendief

Landelijke staat van instandhouding: zeer ongunstig

Instandhoudingsdoelstelling: Behoud van omvang en kwaliteit leefgebied

In ons land concentreert zich de broedpopulatie van de blauwe kiekendief op de Waddeneilanden. De nestplaats van de blauwe kiekendief ligt doorgaans in vochtige duinvalleien of in verruigde rietmoerassen met gevarieerde vegetatiestructuur en enige opslag van struiken. Het foerageergebied, dat zich uitstrekt tot een straal van enkele

kilometers rond het nest, bestaat uit duingebieden, kwelders en graslanden van het agrarische cultuurland. De blauwe kiekendief broedt voornamelijk in verruigde rietmoerassen en vochtige duinvalleien. Er zijn in het plangebied geen broedgevallen bekend van blauwe kiekendief, maar het plangebied kan wel onderdeel uitmaken van het leefgebied van de soort.

Velduil

Landelijke staat van instandhouding: zeer ongunstig

Instandhoudingsdoelstelling: Uitbreiding van omvang en kwaliteit leefgebied

De broedbiotoop van de velduil bestaat uit rustige, laaggelegen en schaars begroeide open terreinen zoals duinen, heidevelden en natte ruigten. Broedgebieden voor de velduil bevinden zich vooral op de Waddeneilanden en het deltagebied. Op de Waddeneilanden vormt open duin de kernhabitat. De nestplaats is gelegen op de grond, op een laag gras of riet, vaak tegen een pol (helm)gras of onder een kleine struik. De velduil zoekt zijn voedsel in muizenrijke duinen, heidevelden, uiterwaarden, polders, kwelders en (braakliggend) cultuurland. Door het aanwezige struweel (verruiging en verstruweling) is het plangebied suboptimaal geschikt als broedgebied voor de velduil. De soort kan echter niet worden uitgesloten en het plangebied kan onderdeel uitmaken van het leefgebied van de soort. In het plangebied zijn geen broedgevallen bekend van velduil.

Paapje

Landelijke staat van instandhouding: zeer ongunstig

Instandhoudingsdoelstelling: Uitbreiding van omvang en kwaliteit leefgebied

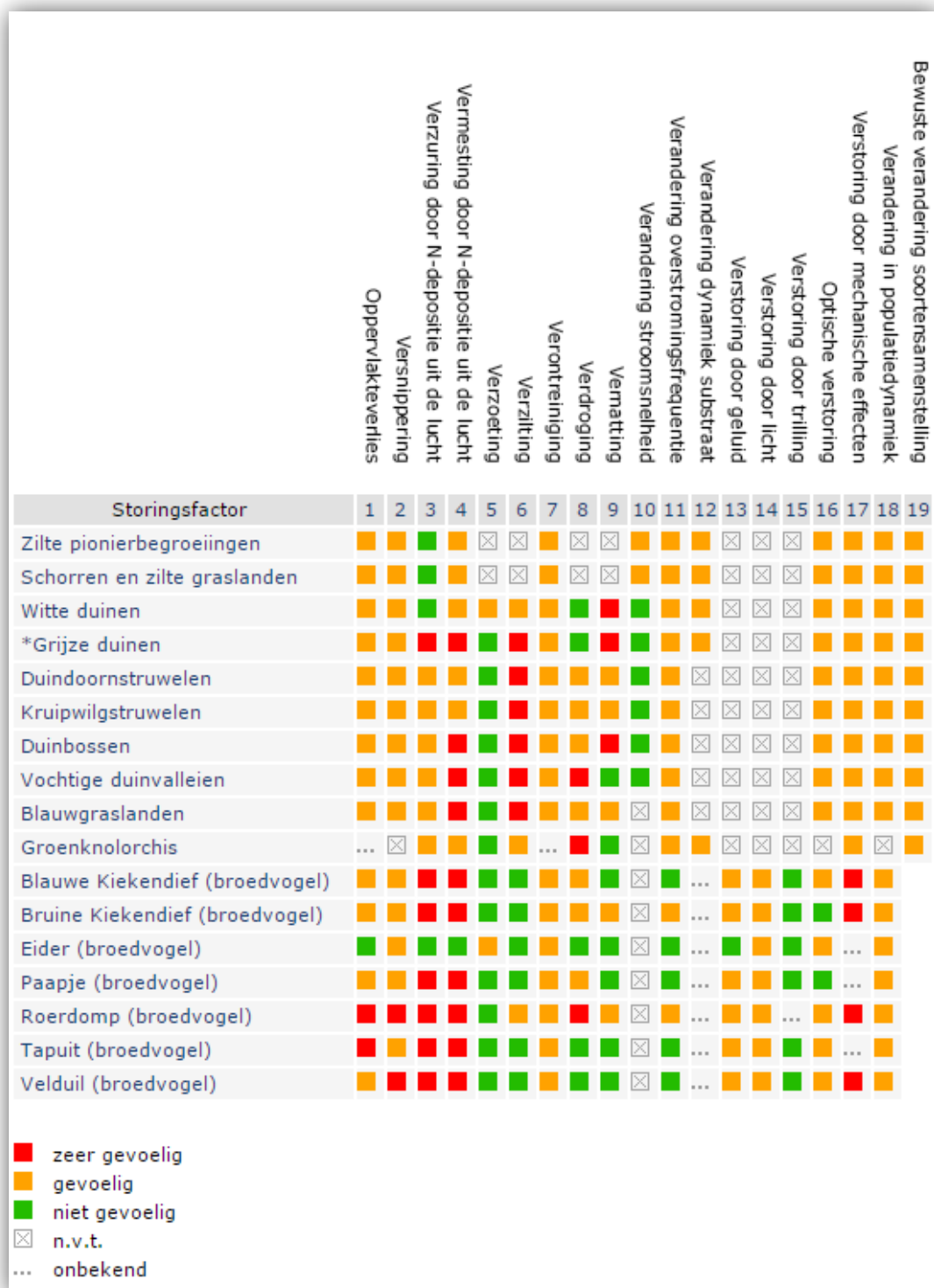
Het paapje broedt op open terreinen met een kruidenrijke vegetatie, welke bestaan uit vochtige tot natte terreinen met structuurrijke vegetaties die rijk zijn aan insectenleven. Door de hoeveelheid struweel in het plangebied (verruiging en verstruweling) is het plangebied suboptimaal geschikt als broedgebied voor het paapje. De soort wordt dan ook niet verwacht in het plangebied.

Tapuit

Landelijke staat van instandhouding: zeer ongunstig

Instandhoudingsdoelstelling: Uitbreiding van omvang en kwaliteit leefgebied

Het broedgebied van de tapuit bestaat uit schaars begroeide terreinen met voldoende uitzichtmogelijkheden in de vorm van zand- of steenhopen, boomstronken en palen. De tapuit broed in konijnenholten. Het overgrote deel van de tapuiten broeden in duingebied. Het waddengebied is hierom ook zeer belangrijk voor deze soort. Het plangebied is momenteel te dicht begroeid voor de tapuit en is daardoor niet geschikt als leefgebied. De soort wordt dan ook niet verwacht in het plangebied en er zijn ook geen broedgevallen bekend van de soort.

Figuur 14. Effectenindicator; overzicht van mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden (www.synbiosys.alterra.nl).

6.5 Effecten

Doormiddel van deze effectenbeoordeling wordt duidelijkheid verkregen welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op de instandhoudingsdoelen van het betreffende Natura 2000-gebied.

Kader – Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om uitstoot van ammoniak uit de veehouderij of emissies van wegverkeer.

6.5.1 Habitattypen

Een groot aantal effecten op habitattypen zijn bij voorbaat al uit te sluiten. De ontwikkeling is binnen het Natura 2000-gebied, maar ter plaatse zijn geen kwalificerende habitattypen aanwezig. De ontwikkeling heeft geen directe invloed op de habitats in het Natura 2000-gebied. Indirect kunnen wel negatieve effecten plaatsvinden, hieronder wordt ingegaan op de chemische (verzuring, vermesting, enz.) en fysische effecten (verdroging, vernatting, enz.). De habitats zijn niet gevoelig voor mechanische effecten zoals geluid, licht en trillingen (Figuur 14).

Chemische effecten

Verzuring of vermesting als gevolg van de ontwikkeling is niet aan de orde. Voor de uitvoering van de werkzaamheden is er wel enig werkverkeer in het gebied aanwezig. Deze machines stoten ondermeer stikstof uit. Om inzichtelijk te maken of het project leidt tot stikstofdepositie op de stikstofgevoelige habitattypen binnen de Duinen Schiermonnikoog en andere Natura 2000-gebieden in de omgeving, is er een berekening uitgevoerd middels het rekenprogramma AERIUS. Sinds medio 2015 wordt binnen de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) geadviseerd om bij ontwikkelingen in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden (met stikstofgevoelige habitattypen) een toetsing uit te voeren van de hoogte van stikstof-emissies.

In de PAS zijn alle Natura 2000-gebieden opgenomen waarbinnen ten minste één stikstofgevoelig habitatype voorkomt dat te maken heeft met overbelasting door stikstof. Dit is het geval voor 117 van de ruim 160 Natura 2000-gebieden. In deze 117 Natura 2000-gebieden is de actuele depositie (dikwijls veel) hoger dan de habitats kunnen verdragen. Dit zijn de gebieden waar de PAS betrekking op heeft. Ook de Duinen Schiermonnikoog valt hieronder.

Voor de berekening is gebruik gemaakt van de volgende parameters:

Uitvoeringsfase (2017, tijdelijke activiteit)

Uitvoeringsperiode: circa 6 weken

Locatie 1: werkgebied voor ontgraven, pluk-trek, klepelen en depot

Mobiele werktuigen:

- Graafmachine / rupskraan 200 kW, vanaf 2011, 400 draaiuur.
- Dumper 215 kW, vanaf 2011, 325 draaiuur.

Locatie 2: Afvoerroute naar depot

Mobiele werktuigen:

- Dumper 215 kW, vanaf 2011, 75 draaiuur.

In bijlage 3 is de betreffende uitkomst van de berekening toegevoegd. Uit de berekening is op te maken dat;

- Er een overschrijding is van de jaarlijkse stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen voor het Natura 2000-gebied Duinen Schiermonnikoog. Het betreft hier 0,91 mol/ha/jr aan hoogste depositie. Op dit moment geldt voor dit gebied een grenswaarde voor deposities tussen de 0,05 mol en 1,0 mol neerslag een meldingsplicht. Ondernemers kunnen echter geen PAS-melding meer doen in het gebied Duinen Schiermonnikoog. De meldingsruimte zit op dit moment vol. Wel kan er een vergunning aangevraagd worden. Het rekenmodel AERIUS geeft het aan als de meldingsruimte vol is in een gebied. Hoewel de berekening laat zien dat er nog wel ontwikkelingsruimte beschikbaar is voor het gebied, is dit niet correct weergegeven (bron; Provincie Fryslân). Omdat er pas einde 2017 wordt gewerkt in het gebied, is het mogelijk dat ter zijne tijd weer ruimte beschikbaar is. Geadviseerd wordt dan ook om dit op een later tijdstip nogmaals te controleren om te bepalen of een melding afdoende is, of een vergunning aangevraagd dient te worden. Voor de uitvoering van herstelmaatregelen geldt de landelijke lijn dat hier geen ontwikkelingsruimte voor nodig is, omdat deze maatregelen zijn opgenomen in de gebiedsanalyses. Dit zal het bevoegd gezag meenemen bij het verlenen van de vergunning.
- Bij de berekening blijkt ook dat er een overschrijding is van de stikstofdepositie op het nabij gelegen Noordzeekustzone. Het betreft hier 0,67 mol/ha/jr aan hoogste depositie. De Noordzeekustzone is echter geen PAS-gebied, omdat de kritische depositiewaarde (KDW) niet wordt overschreden. De stikstofdepositie vormt geen knelpunt voor de kwaliteit van de aanwezige habitattypen en leefgebieden. Voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen zijn daarop gerichte PAS-maatregelen in dit gebied niet nodig. In de berekening blijkt er dus tegenstrijdige informatie te staan. Er wordt namelijk aangegeven dat er wel een overschrijding is. Vanwege de overschrijding van de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Duinen Schiermonnikoog neemt in dit geval het bevoegd gezag bij de vergunning direct de effecten op andere gebieden mee, in deze situatie dus ook de Noordzeekustzone. Bij het indienen van een eventuele vergunning of melding voor de Duinen Schiermonnikoog, kan de Noordzeekustzone worden meegenomen.

Fysische effecten - hydrologisch

De aangewezen habitattypen zijn zeer gevoelig tot niet gevoelig voor fysische effecten. Vochtige duinvalleien zijn zeer gevoelig voor verdroging en de grijze duinen juist weer erg gevoelig voor vernatting. Hoewel er wel diverse ontgravingen plaatsvinden, is er echter geen invloed op de hydrologie. Het is hier niet de bedoeling dat er een vernatting c.q.

verdroging plaats gaat vinden ten opzichte van de huidige situatie. De voorgestane ontwikkelingen hebben dan ook geen effecten op de waterhuishouding in het Natura 2000-gebied. De instandhoudingsdoelen van het gebied worden zeker niet significant aangetast.

6.5.2 Habitatsoorten

De groenknolorchis komt niet voor in het plangebied. Negatieve effecten op het leefgebied van de groenknolorchis zijn dan ook niet aanwezig. Effecten op de doelstelling behoud van de omvang en kwaliteit van het leefgebied van de groenknolorchis in het gebied Duinen Schiermonnikoog zijn dan ook niet aan de orde.

6.5.3 Broedvogelsoorten

Ter plaatse van de werkzaamheden zijn geen broedgevallen bekend van de kwalificerende broedvogelsoorten. Het plangebied kan echter wel onderdeel uitmaken van het leefgebied (foerageergebied) van een aantal van deze soorten. Het gaat hier om eider, bruine kiekendief, blauwe kiekendief en velduil. In het plangebied is in meer of mindere mate geschikt biotoop aanwezig. Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling is mogelijk een tijdelijk negatief effect te verwachten op het leefgebied als gevolg van de aanlegfase en daaruit voortvloeiende verstoring. Voor een deel van deze soorten geldt dat na de ontwikkeling juist geschikter (potentieel) leefgebied voor terug komt, zoals de tapuit, de velduil en blauwe kiekendief. Maar voor een aantal andere soorten verdwijnt er juist mogelijk (potentieel) geschikt leefgebied, zoals voor de eider en bruine kiekendief. Voor soorten waarvoor mogelijk potentieel leefgebied verdwijnt, worden echter geen significant negatieve effecten verwacht. Het gaat hier veelal om soorten met een groot leefgebied. Bij benadering ligt er elders op het eiland 100 ha van een vergelijkbaar biotoop (zoekgebied duindoornstruwelen H2160). In het werkgebied wordt binnen 4 ha gewerkt waarbij het invloedsgebied vanwege uitstuiving globaal 8 ha is. Dit is 8% van het totale oppervlakte van vergelijkbaar biotoop. Rondom het plangebied blijft dan ook afdoende alternatief leefgebied voorhanden. Significante negatieve effecten op de kwalificerende broedvogels worden dan ook niet verwacht. De werkzaamheden hebben geen invloed op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de roerdomp, eider, bruine kiekendief en paapje, maar dragen juist bij aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van blauwe kiekendief, velduil en tapuit. Door de uitvoering van de werkzaamheden wordt door de verwijderen van struweel de omvorming naar grijze duinen mogelijk, habitat voor tapuit, velduil en blauwe kiekendief. Voor de tapuit en de velduil geldt een uitbreidingsdoelstelling van het omvang en kwaliteit van het leefgebied en voor de blauwe kiekendief een behoud. De werkzaamheden dragen dan ook bij de doelen van het Natura 2000-gebied.

7

CONCLUSIE EN VERVOLG

7.1 Flora- en faunawet

Ter plaatse van de werkzaamheden kunnen diverse beschermde soorten voorkomen. Dit kunnen algemene tabel 1-soorten zijn, maar ook tabel 3-soorten en vogels (zie Tabel 1).

Voor tabel 1-soorten, zoals de algemene grondgebonden zoogdieren, geldt een vrijstelling van de voorgenomen werkzaamheden. Een ontheffing is voor deze soorten niet noodzakelijk.

De tabel 2-soorten met een middelmatige bescherming zijn niet te verwachten ter plaatse van de werkzaamheden en negatieve effecten op deze soorten zijn dan ook niet aanwezig.

Soorten van tabel 3 met een zwaar beschermingsregime kunnen wel ter plaatse van de werkzaamheden voorkomen. Dit betreffen de vleermuizen en de rugstreeppad. Op vleermuizen worden geen negatieve effecten verwacht door het ontbreken van verblijfplaatsen en essentiële foerageergebieden en vliegroutes. Dit geldt echter niet voor de rugstreeppad, waarvan het werkgebied onderdeel kan uitmaken van het leefgebied van de soort. Ter plaatse zijn verblijfplaatsen en foerageergebied niet uit te sluiten. Er treedt een tijdelijke verstoring op voor de rugstreeppad door de graafwerkzaamheden en door het afvoer van het materiaal. Door de werkzaamheden verdwijnen tijdelijk vaste rust- en verblijfplaatsen en foerageergebied. De verstoring op verblijfplaatsen is ontheffingsplichting. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom ook noodzakelijk. Het gaat hier om een tijdelijke verstoring op korte termijn. Op lange termijn wordt het gebied weer geschikt als leefgebied en heeft de ontwikkeling dan ook een positief effect op de soort en de landelijke staat van instandhouding. Er is geen ontheffing noodzakelijk voor het (tijdelijk) verstoren van het foerageergebied. Het betreft hier (suboptimaal) leefgebied welke geen essentieel onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de soort.

Verder dient rekening gehouden te worden met broedende vogels. Alle vogelsoorten in Nederland zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die nesten beschadigen of verstoren. Werkzaamheden worden uitgevoerd in het najaar en zijn afgerond voorafgaand aan het broedseizoen. Verstoring op broedende vogels is dan ook uitgesloten. De werkzaamheden worden pas uitgevoerd op zijn vroegst in het najaar van 2017 en hierbij is het mogelijk dat de situatie in de tussentijd veranderd. Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt geadviseerd nogmaals een check uit te voeren, en hierbij de Natuur en Vogelwacht in te schakelen.

Ontheffing rugstreeppad noodzakelijk

Het plangebied maakt onderdeel uit van het leefgebied van de rugstreeppad. Hoewel het leefgebied geschikter wordt als gevolg van de werkzaamheden, worden door de werkzaamheden wel tijdelijk vaste rust- en verblijfplaatsen verstoord (zie §5.4). Hierdoor is een ontheffing Flora- en faunawet noodzakelijk. Om een ontheffing Flora- en faunawet te verkrijgen voor een tabel 3-soort moet:

- de gunstige staat van instandhouding gegarandeerd blijven;
- invulling gegeven worden aan de zorgplicht;
- voldaan worden aan een bij de wet genoemd belang;
- er mogen geen alternatieven zijn.

Deze gegevens moeten worden uitgewerkt in een projectplan. In dit projectplan staat concreet beschreven welke werkzaamheden, wanneer, en op welke wijze worden uitgevoerd. Dit wordt aangevuld met een onderbouwing van de noodzaak van het project.

Een ontheffingsaanvraag moet worden ingediend bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland van het Ministerie van Economische Zaken. Maximaal zestien tot achttien weken na het indienen van de aanvraag wordt er een besluit genomen. Op dat besluit kunnen belanghebbenden nog bezwaar maken. Deze termijnen zijn verder terug te vinden op mijn.rvo.nl

7.2 Natuurbeschermingswet 1998

Op basis van de voorgaande paragrafen wordt geconcludeerd dat met de voorgenomen ontwikkelingen negatieve effecten niet geheel zijn uit te sluiten.

Om inzichtelijk te maken of het project leidt tot stikstofdepositie op de stikstofgevoelige habitattypen binnen de Duinen Schiermonnikoog en andere Natura 2000-gebieden in de omgeving, is er een berekening uitgevoerd middels het rekenprogramma AERIUS. Uit de berekening is op te maken dat;

- Er een overschrijding is van de jaarlijkse stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen voor het Natura 2000-gebied Duinen Schiermonnikoog. Het betreft hier 0,91 mol/ha/jr aan hoogste depositie. Op dit moment geldt voor dit gebied een grenswaarde voor deposities tussen de 0,05 mol en 1,0 mol neerslag een meldingsplicht. Ondernemers kunnen echter geen PAS-melding meer doen in het gebied Duinen Schiermonnikoog. De meldingsruimte zit op dit moment vol. Wel kan er een vergunning aangevraagd worden. Het rekenmodel AERIUS geeft het aan als de meldingsruimte vol is in een gebied. Hoewel de berekening laat zien dat er nog wel ontwikkelingsruimte beschikbaar is voor het gebied, is dit niet correct weergegeven (bron; Provincie Fryslân). Omdat er pas einde 2017 wordt gewerkt in het gebied, is het mogelijk dat ter zijne tijd weer ruimte beschikbaar is. Geadviseerd wordt dan ook om dit op een later tijdstip nogmaals te controleren om te bepalen of een melding afdoende is, of een vergunning aangevraagd dient te worden. Voor de uitvoering van herstelmaatregelen geldt de landelijke lijn dat hier geen ontwikkelingsruimte voor nodig is, omdat deze maatregelen zijn opgenomen in de

gebiedsanalyses. Dit zal het bevoegd gezag meenemen bij het verlenen van de vergunning.

- Bij de berekening blijkt ook dat er een overschrijding is van de stikstofdepositie op het nabij gelegen Noordzeekustzone. Het betreft hier 0,67 mol/ha/jr aan hoogste depositie. De Noordzeekustzone is echter geen PAS-gebied, omdat de kritische depositiewaarde (KDW) niet wordt overschreden. De stikstofdepositie vormt geen knelpunt voor de kwaliteit van de aanwezige habitattypen en leefgebieden. Voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen zijn daarop gerichte PAS-maatregelen in dit gebied niet nodig. In de berekening blijkt er dus tegenstrijdige informatie te staan. Er wordt namelijk aangegeven dat er wel een overschrijding is. Vanwege de overschrijding van de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Duinen Schiermonnikoog neemt in dit geval het bevoegd gezag bij de vergunning direct de effecten op andere gebieden mee, in deze situatie dus ook de Noordzeekustzone. Bij het indienen van een eventuele vergunning of melding voor de Duinen Schiermonnikoog, kan de Noordzeekustzone worden meegenomen.

Andere negatieve effecten op de kwalificerende habitattypen zijn niet aanwezig. Evenals dat negatieve effecten op de groenknolorchis ontbreken, de enige kwalificerende habitatsoort in die gebied.

Op de kwalificerende broedvogels zijn mogelijk tijdelijke negatieve effecten niet geheel uitgesloten. Hoewel er geen broedgevallen van deze soorten zijn bekend, kan het plangebied wel onderdeel uitmaken van het leefgebied van een aantal soorten. Het gaat hier om eider, bruine kiekendief, blauwe kiekendief en velduil. Voor een deel van deze soorten geldt dat na de ontwikkeling juist geschikter (potentieel) leefgebied voor terug komt, zoals de tapuit, de velduil en blauwe kiekendief. Maar voor een aantal andere soorten verdwijnt er juist mogelijk (potentieel) geschikt leefgebied, zoals voor de eider en bruine kiekendief. Significant negatieve effecten worden echter niet verwacht. De werkzaamheden hebben geen invloed op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de roerdomp, eider, bruine kiekendief en paapje, en dragen juist bij aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van blauwe kiekendief, velduil en tapuit. Door de uitvoering van de werkzaamheden wordt door de verwijderen van struweel de omvorming naar grijze duinen mogelijk, habitat voor tapuit, velduil en blauwe kiekendief. Voor de tapuit en de velduil geldt een uitbreidingsdoelstelling van het omvang en kwaliteit van het leefgebied en voor de blauwe kiekendief een behoud. De werkzaamheden dragen dan ook bij de doelen van het Natura 2000-gebied.

Een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is niet noodzakelijk. De conclusies uit dit rapport kunnen ter beoordeling worden voorgelegd aan de Provincie Fryslân. Wel is nog een vervolgactie noodzakelijk in verband met de stikstofdepositie, ofwel een melding indienen of een vergunning aanvragen.

7.3 Ecologische Hoofdstructuur / Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied maakt onderdeel uit van de NNN/EHS. Het is dan ook noodzakelijk om een toetsing uit te laten voeren aan de EHS. Voor de werkzaamheden is een omgevingsvergunning noodzakelijk. De werkzaamheden passen binnen het

bestemmingsplan. Op Schiermonnikoog is één bestemmingsplan van kracht: Bestemmingsplan Buitengebied welke is vastgesteld op 22-03-2016. Getoetst dient dan ook te worden aan de voorwaarden zoals gesteld in het bestemmingsplan inzake de aantasting van de natuurwaarden. Of, en zo ja welke, eisen hieraan gesteld worden moet nader onderzocht worden.

7.4 Eindconclusie en vervolg

- Ontheffing aanvragen voor het tijdelijk verstoren van verblijfplaatsen van rugstreeppad in het kader van de Flora- en faunawet.
- Een vergunning of melding maken in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. De conclusies uit dit rapport kunnen ter beoordeling worden voorgelegd aan de Provincie Fryslân.
- Een toetsing van de EHS/NNN uitvoeren aan de voorwaarden zoals gesteld in het bestemmingsplan inzake de aantasting van de natuurwaarden. Of, en zo ja welke, eisen hieraan gesteld worden moet nader onderzocht worden.

7.5 Mogelijk tijdelijk wel ontheffing nodig door nieuwe Wet Natuurbescherming

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Wet Natuurbescherming medio 2017 zal in eerste instantie voor alle beschermde soorten een ontheffingsplicht gelden. Dus ook voor algemene soorten zoals konijn of gewone pad. Vrijstellingsregelingen dienen door de provincies zelf te worden opgesteld (vergelijkbaar met de huidige Tabel 1, 2 en 3). Verwacht wordt dat de provincies snel na inwerkingtreding van de wet vrijstellingsregelingen zullen hebben vastgesteld. Mogelijk dat daarbij echter wel gedurende een korte periode voor alle soorten een ontheffing nodig is. Een ontheffing voor deze zeer algemene soorten (zoals konijn) wordt echter voor ruimtelijke ontwikkelingen naar verwachting makkelijk verleend. Daarvoor zijn geen aanvullende maatregelen noodzakelijk.

7.6 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegd gezag (ministerie van Economische Zaken in deze) hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar strikt beschermde soorten (tabel 3 soorten en vogels):

“Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Voor onderzoeken waar alleen soorten van tabel 1 en/of 2 van de Flora- en faunawet aan de orde zijn, mag worden volstaan met een geldigheid van 5 jaar. Waarbij ook geldt dat er in die periode weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen optreden.

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 0. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Tabel 1. Resultaten (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied in het kader van de Flora- en faunawet.

Tabel	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect ruimtelijke ontwikkelingen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek / mitigerende en/of compenserende maatregelen
1	Algemene grondgebonden zoogdieren	Leefgebied	Tijdelijke aantasting leefgebied, doden, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee	Zorgplicht
1	Algemene amfibieën	Leefgebied en voortplantingsbiotoop	Tijdelijke aantasting leefgebied, doden, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee	Zorgplicht
3	Vleermuizen	Onderdeel van leefgebied	Geen verblijfplaatsen aanwezig en ontbreken van essentieel foerageergebied en vliegroutes	Nee	Zorgplicht
3	Rugstreeppad	Onderdeel van leefgebied	Tijdelijke verstoring van verblijfplaatsen. Ontbreken van essentieel foerageergebied	Ja	Projectplan opstellen en ontheffing aanvragen, zorgplicht
V	Vogels	Broedlocatie	Geen, werkzaamheden worden uitgevoerd buiten het broedseizoen	Nee, mits	Werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren, zorgplicht

LITERATUURLIJST

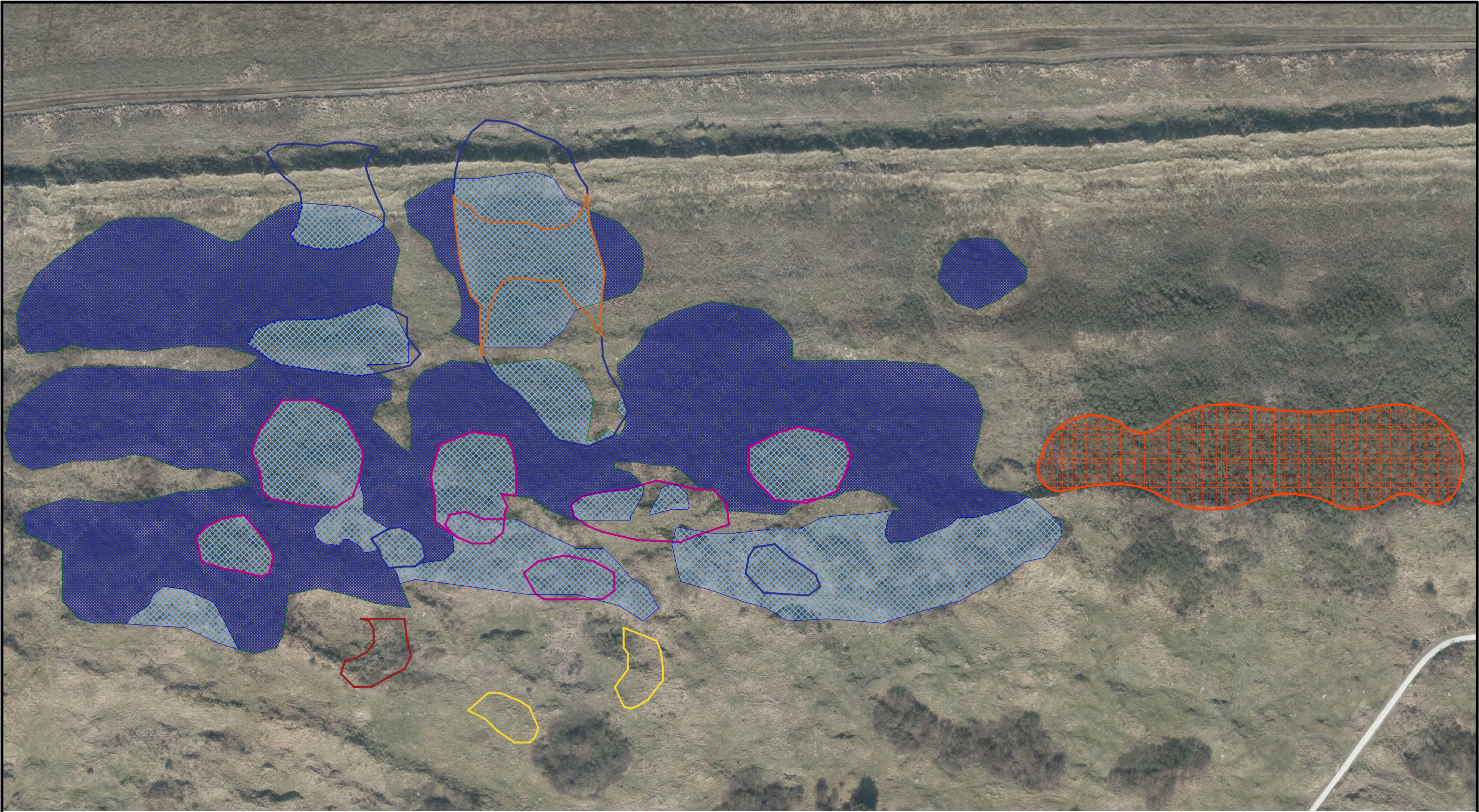
Boeken en literatuur

- Arens, B. (2015). *Voorlopig ontwerp van een verstuing in de zeereep – paal 5.60-5.80 Schiermonnikoog*. Rapportnummer RAP2015.06. Arens, Bureau voor Strand- en duinonderzoek.
- Bergmans, W. en A. Zuiderwijk (1986). *Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen en hun Bedreiging*. Utrecht: KNNV.
- Boer, E.P. de, E. van Hijum, C. Brochard & R.B. van Seijen (2014). *Libellenrijk Fryslân. Mei ljochtsjende wjukken oer it wetter*. Bureau FaunaX, Gorredijk.
- Bos, F., M. Bosvbeld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, de Vlinderstichting (2006). *De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en escherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W. (2009). *De amfibieën en reptielen van Nederland, - Nederlandse fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009). *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingrepen*.
- Kadaster (2011). *Topografische Kaart Nederland - 1:25.000*. Emmen, Kadaster.
- Koninklijke Vermande (1999-2009). *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3, 4 en 5*. SDU Uitgeverij, Den Haag
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2004). *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2014). *Soortenstandaard rugstreeppad. Bufo calamita*. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Websites

- Ecomare	www.ecomare.nl
- Libellennet	www.libellennet.nl
- Nationaal Park	www.nationaalpark.nl
- Natura 2000	www.synbiosys.alterra.nl/natura2000
- Natuurmonumenten	www.natuurmonumenten.nl
- Nederlandse soorten	www.nederlandsesoorten.nl
- RAVON	www.ravon.nl
- Schierweb	www.schierweb.nl
- Soortenbank	www.soortenbank.nl
- Tel mee	www.telme.nl
- Zoogdiervereniging	www.zoogdiervereniging.nl
- Provincie Fryslân	www.fryslan.frl

BIJLAGE 1. ONTWIKKELING

Verklaring

	Ontgravingsdiepte 0.10m met oppervlakte		Ontgravingsdiepte 0.75m met oppervlakte		Pluktrek		Verwerkingslocatie
	Ontgravingsdiepte 0.30m met oppervlakte		Ontgravingsdiepte 1.00m met oppervlakte		Klepelen		
	Ontgravingsdiepte 0.50m met oppervlakte				Locatie profiel		

BIJLAGE 2. HABITATTYPEKAART

BIJLAGE 3. AERIUSBEREKENING

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U dient dit document te gebruiken ter onderbouwing van een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

De resultaten geven de stikstofeffecten van deze activiteit weer voor haar omgeving. Tot de omgeving behoren zowel Natura 2000-gebieden als beschermde natuurmonumenten. Calculator maakt enkel voor de PAS-gebieden inzichtelijk welke stikstofgevoelige habitattypen er voor komen en op welke hiervan een effect is. Op basis hiervan is aangegeven voor hoeveel hectares ontwikkelingsruimte benodigd is.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en stikstofoxide (NO_x), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator.

Berekening Situatie 1

- Kenmerken
- Emissie
- Depositie natuurgebieden
- Depositie habitattypen

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
RVO	Prins Bernhardweg 2, 9166 SH Schiermonnikoog

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
Schiermonnikoog	RbcqTsRKhfD
Datum berekening	Rekenjaar
26 mei 2016, 12:29	2017
Tijdelijk project, startjaar	Duur in jaren
2017	1

Totale emissie

Situatie 1	
NOx	294,00 kg/j
NH ₃	-

Depositie

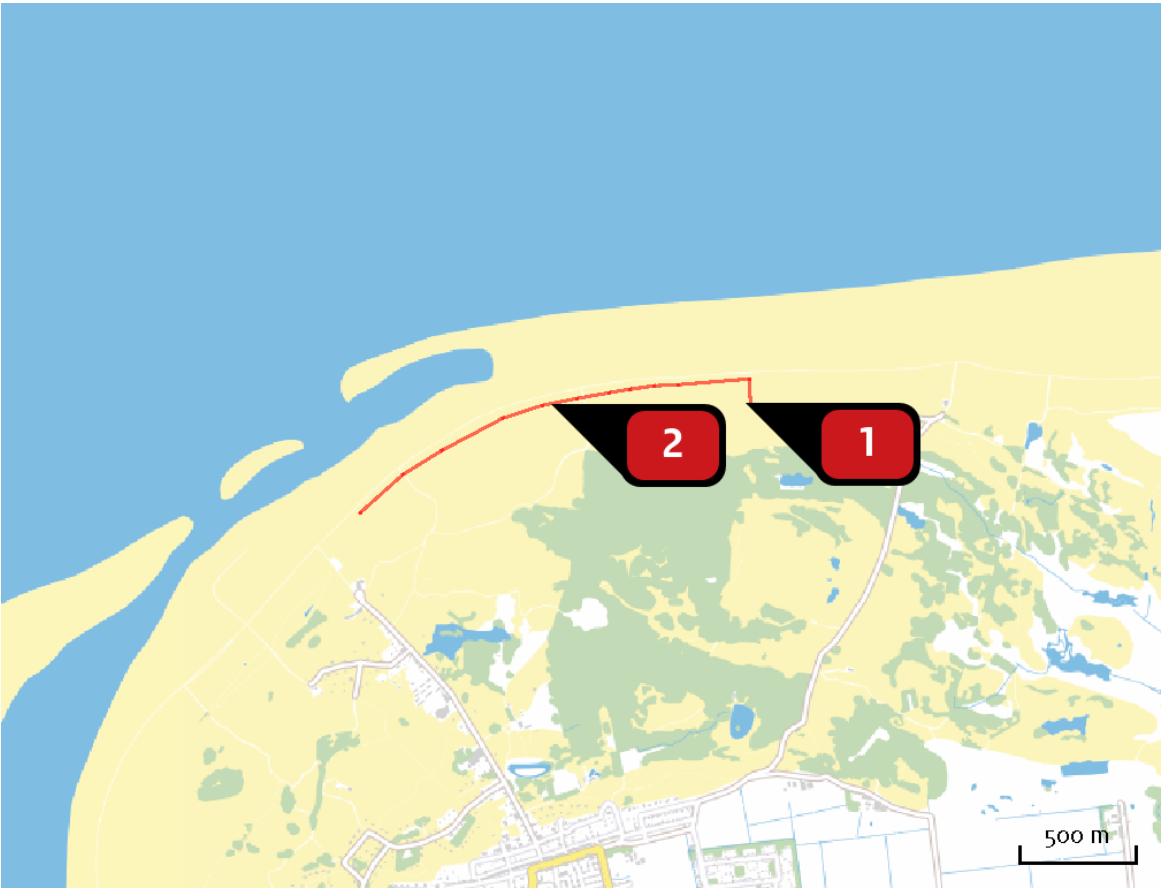
Hectare met
hoogste project-
bijdrage (mol/ha/j)

Natuurgebied	Provincie
Duinen Schiermonnikoog	Friesland
Situatie 1	
0,91	

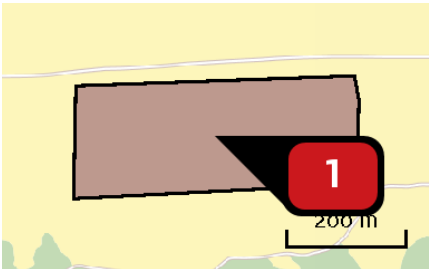
Toelichting

Berekening Aerijs werkzaamheden

Locatie
Situatie 1

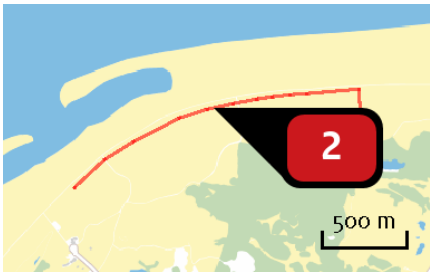
Emissie
(per bron)
Situatie 1

Naam
Locatie (X,Y)
NOx

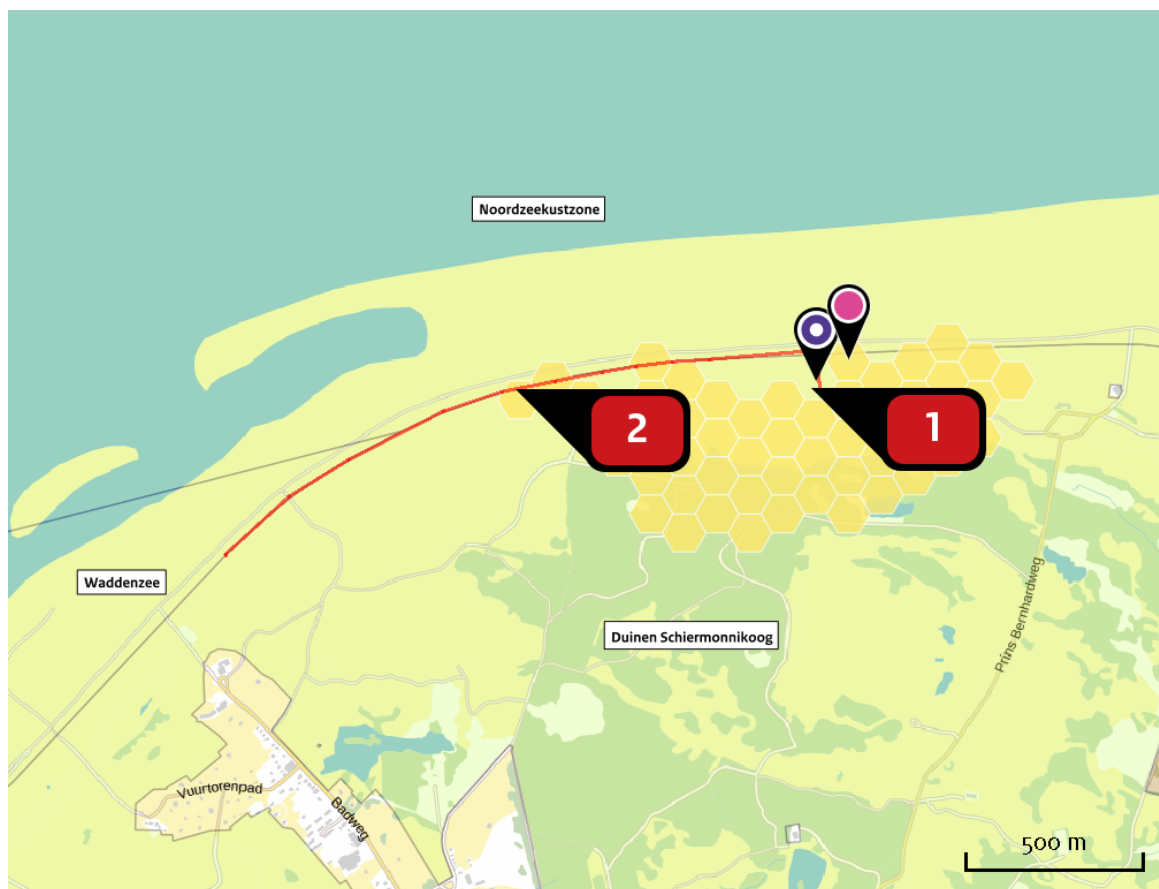
Ontgraven, pluk-trek, depot
207301, 612649
264,98 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Rupskraan		4,0	4,0	0,0	NOx	139,20 kg/j
AFW	Dumper		4,0	4,0	0,0	NOx	125,78 kg/j

Naam Depot NM
Locatie (X,Y) 206463, 612647
NOx 29,02 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Dumper		4,0	4,0	0,0	NOx	29,02 kg/j

Depositie
natuur-
gebieden

Hoogste projectbijdrage (Duinen
Schiermonnikoog)

Hoogste projectbijdrage per
natuurgebied

- Habitatrictlijn
- Vogelrichtlijn
- Beschermd natuurgebied
- Habitatrictlijn, Vogelrichtlijn
- Habitatrictlijn, Beschermd natuurgebied
- Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied
- Habitatrictlijn, Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied

Depositie PAS-
gebieden

Natuurgebied	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
Duinen Schiermonnikoog	0,91		

- Geen overschrijding*
- Wel overschrijding
- Ontwikkelingsruimte beschikbaar**
- Geen ontwikkelingsruimte beschikbaar
- Er is hier geen effect dat relevant is voor de uitgifte van ontwikkelingsruimte, dus de berekende toename is niet relevant voor de beoordeling

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

** Bij beoordeling van een vergunningaanvraag in het kader van de Nb-wet wordt vastgesteld of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is en of dat significante verslechtering uitgesloten kan worden.

Depositie per
habitattype

Duinen Schiermonnikoog

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
ZGH2130A Grijze duinen (kalkrijk)	0,91	●	✓
ZGH2160 Duindoornstruwelen	0,91	○	✓
ZGH2120 Witte duinen	0,91	○	✓
H9999:6 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H2130B, H2130C)	0,79	●	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,79	●	✓
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,32	○	✓
H2170 Kruipwilgstruwelen	0,25	○	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,25	○	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,16	●	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,16	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,14	○	✓
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,14	●	✓
ZGH2130B Grijze duinen (kalkarm)	0,06	●	✓

- ☐ Geen overschrijding*
- ☒ Wel overschrijding
- ☒ Ontwikkelingsruimte beschikbaar**
- ☒ Geen ontwikkelingsruimte beschikbaar
- ☒ Er is hier geen effect dat relevant is voor de uitgifte van ontwikkelingsruimte, dus de berekende toename is niet relevant voor de beoordeling

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

** Bij beoordeling van een vergunningaanvraag in het kader van de Nb-wet wordt vastgesteld of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is en of dat significante verslechtering uitgesloten kan worden.

Depositie
resterende
gebieden

Natuurgebied	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
Noordzeekustzone	0,67		

☐ Geen overschrijding*☒ Wel overschrijding

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

Depositie per
habitattype **Noordzeekustzone**

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,67	☐	
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,67	☐	
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	0,30	☐	
H2110 Embryonale duinen	0,14	☐	

☐ Geen overschrijding*☒ Wel overschrijding

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2015.1_20160514_goad58c36e

Database versie 2015.1_20160514_goad58c36e

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2015-handboek-o>